

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

До захисту допустити:
Зав. кафедри
«__» _____ 2021 р.

**«ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»**

Кваліфікаційна робота
здобувачки вищої освіти другого (магістерського)
рівня вищої освіти освітньо-професійної програми
«Середня освіта. Мова і література(англійська)»
Острякової Тетяни Вадимівни

Науковий керівник:
Бодик Остап Петрович
доцент кафедри англійської філології,
доктор філософії, доцент

Рецензент:
Радзієвська Ольга Валеріївна
канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри
іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«__» _____ 20__ р.

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФАКУЛЬТЕТ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Шифр та назва спеціальності: 014 Середня освіта

Освітньо-професійна програма: Середня освіта. Мова і література
(англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____,

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(ПІБ завідувача кафедри)

«_» _____ 20__ р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Тема роботи: «Формування комунікативно-методичної компетенції майбутнього вчителя англійської мови»

керівник роботи: Бодик Остап Петрович, доцент кафедри англійської філології, доктор філософії, доцент

затверджені наказом Маріупольського державного

університету від «_____» _____ 20__ р. № _____

2. Строк подання здобувачем роботи: 23.11.2021

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет)

Мета: теоретичне та практичне обґрунтування ефективності технології формування комунікативно-методичної компетенції майбутнього вчителя англійської мови.

Об'єкт: професійна підготовка вчителя англійської мови.

Предмет: технологія формування комунікативно-методичної компетенції майбутнього вчителя англійської мови

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Конкретизувати та науково модифікувати поняття «комунікативно-методичної компетенції».

Розділ 2. Обґрунтувати структуру та критерії сформованості комунікативно-методичної компетенції майбутнього вчителя.

Розділ 3. Розробити та експериментально перевірити ефективність технології та дослідити формування комунікативно-методичної компетенції майбутнього вчителя.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	Завдання прийняв
1	Бодик О.П., доцент		
2	Бодик О.П., доцент		
3	Бодик О.П., доцент		

6. Дата видачі завдання 16 березня 2021р**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Пошук і відбір літератури за обраною темою, її дослідження.	12.02.2021	
2.	Складання попереднього плану, узгодження його з науковим керівником.	24.02.2021	
3.	Формулювання вступу.	10.03.2021	
4.	Написання розділів та підрозділів.	26.03.2021	
5.	Узагальнення результатів, їх обґрунтування, написання висновків та практичних рекомендацій.	30.05.2021	
6.	Написання наукової статті. Участь у міжнародній конференції.	27.07.2021	
7.	Оформлення списку використаних джерел та додатків.	12.08.2021	
8.	Літературне й технічне оформлення роботи, виправлення помилок.	20.10.2021	

9.	Пошук і відбір літератури за обраною темою, її дослідження.	19.11.2021	
10.	Складання попереднього плану, узгодження його з науковим керівником.	21.11.2021	
11.			

Здобувач

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи

(підпис)

ЗМІСТ

Вступ	3
РОЗДІЛ 1.....	7
КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	7
1.1. Професійна компетентність вчителя іноземної мови в Україні.....	7
1.2. Модель підготовки вчителів англійської мови	19
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2.....	32
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	32
2.1. Поняття комунікативно-методичної компетенції.....	32
2.2. Зміст професійної компетентності вчителя англійської мови	43
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3.....	56
ОБҐРУНТУВАННЯ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	56
3.1. Обґрунтування майстерності майбутніх вчителів англійської мови.....	56
3.2. Вдосконалення професійної компетентності вчителя іноземної мови	68
Висноки до розділу 3	76
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81

Вступ

Актуальність дослідження. Професійна компетентність учителя – це динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність учителя успішно здійснювати професійну діяльність. У професійній діяльності учитель виступає активним суб'єктом спілкування: передає та приймає інформацію від учнів, колег і батьків, установлює контакти з ними, будує взаємовідносини на основі діалогу, розуміє і сприймає внутрішній світ дитини, прагне до максимальної реалізації здібностей кожного учня та забезпечення його емоційного комфорту в освітньому процесі. Важливим складником професійної компетентності вчителя є комунікативна компетентність, а саме – формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності вчителя, оскільки вона виступає духовно-моральним чинником і науковим змістом освітнього процесу, де знання вчителя, гуманність, душевна щедрість, бажання зрозуміти і допомогти учню відіграють головну роль.

Слід зазначити, що вченими досліджувалися лише окремі, хоч і вагомні аспекти зазначеної проблеми: теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної комунікації: Н. Волкова; формування комунікативної культури майбутніх учителів: Л. Аухадєєва, О. Гаврилюк, В. Садова; студентів гуманітарних спеціальностей: О. Романова; педагогічні умови розвитку комунікативної компетентності майбутнього вчителя: Є. Прозорова; формування комунікативної компетентності магістрів педагогічних спеціальностей: К. Касярум; професійного становлення майбутніх учителів сприяють дослідження сучасних науковців: Н. Дем'яненко, О. Дубасенюк, І. Зязюна, В. Лугового, Н. Ничкало, В. Майбороди, О. Пехоти, Н. Протасової; філософські аспекти цього процесу обґрунтовують: В. Андрущенко, В. Бондаренко, В. Князєв, М. Михальченко, В. Скуратівський; психологічні: І. Бех, Л. Божович, В. Бочелюк, О. Вєтохов, Ю. Власенко,

С. Занюк, Г. Костюк, І. Кукуленко-Лук'янець, Р. Немов, Т. Яценко. Висвітленню окремих питань формування готовності педагогів до професійної діяльності присвятили дисертаційні дослідження К. Баханов, І. Богданова, О. Волошенко, І. Гавриш, О. Гончарова, А. Линенко, О. Савченко.

Наведені обставини визначають проблеми сучасної освіти, які породжені протиріччями між:

- зростаючими вимогами суспільства до професіоналізму та комунікативно-методичної компетенції вчителя іноземної мови та низьким рівнем його прояву в практичній діяльності;

- зростанням складності професійних функцій педагога, обумовленим різноманітними тенденціями розвитку освіти і недостатньою підготовкою педагогів до ефективної педагогічної діяльності в умовах нововведень;

Об'єкт дослідження – професійна компетентність майбутнього вчителя.

Предмет дослідження – компетенції майбутнього вчителя англійської мови.

Мета дослідження полягає в теоретичному та практичному обґрунтуванні ефективності технології формування комунікативно-методичної компетенції майбутнього вчителя англійської мови.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- конкретизувати та науково модифікувати поняття «комунікативно-методична компетенція»;
- на основі специфіки комунікативної діяльності вчителя обґрунтувати структуру та критерії сформованості комунікативно-методичної компетенції майбутнього вчителя.
- дослідити формування комунікативно-методичної компетенції майбутнього вчителя.

Методи дослідження. Під час написання магістерської роботи було вжито такі методи дослідження, як: принцип історизму (з'ясовано коли і як з'явилися поняття комунікативно-методичної компетенції, як вона розвивалася і які риси їй були притаманні в окремі періоди часу),

термінологічного аналізу – для з'ясування змісту основних термінів і понять дослідження, спостереження, аналізу, синтезу, систематизації й узагальнення з метою вивчення стану дослідженості проблеми у педагогічній теорії; принцип хронології та аналітично – логічний метод для логічного та послідовного викладення матеріалу, методи аналогії та порівняння.

Наукова новизна. Зараз з'являється все більше робіт, присвячених комунікативно-методичної компетенції вчителя, зокрема, й серед українських педагогів. У дослідженні *обґрунтовано* комунікативно-методична компетенція майбутнього вчителя англійської мови; *уточнено* поняття «комунікативна компетенції вчителя англійської мови», «методична компетенції вчителя англійської мови»; *теоретично обґрунтовано та проаналізовано* комунікативну та методичну діяльності вчителя. Ця робота дає змогу прослідкувати, доповнити та удосконалити існуючу інформацію про поняття «комунікативно-методичної компетенції».

Практичне значення. Результати дослідження можуть застосовуватися для впровадження матеріалів і висновків в навчальний процес у закладах освіти, в нормативних, і в факультативних курсах. Основні положення даної роботи можуть бути використані в процесі підготовки до лекційних та семінарських занять з курсів.

Матеріали дослідження були **апробовані** на XIV Міжнародній конференції Європейської академії наук і досліджень. Bodyk Ostar, Ostriakova Tetiana. Techniques that Spark Communication in Foreign Language Classroom: Tips for Future English Teachers. XIV International Scientific-Practical Conference : Proceedings of the scholarly abstracts (Hamburg, Germany, 24 July 2021). Hamburg, Germany : EASR, SciPub.de, 2021. Pp. 24-25. URL: <https://ojs.scipub.de/index.php/EASR/issue/view/5/17>.

Структура та обсяг роботи. Відповідно до поставленої мети й завдань дослідження магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг – 92 сторінки.

У вступі обґрунтовано актуальність та новизну теми кваліфікаційної роботи, сформульовано мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження, визначено теоретико-методологічну основу дослідження, подано відомості про апробацію роботи.

У першому розділі **«Компетентність учителя іноземної мови в контексті сучасного освітнього простору»** проаналізовано становлення педагогічної діяльності майбутнього вчителя іноземної мови в освіті, ознайомлення з умовами підготовки вчителів, ознайомлення із змістом і структурою комунікативної та методичної діяльності вчителя;

У другому розділі **«Особливості формування професійної компетенції майбутнього вчителя англійської мови»** проаналізовано синонімічні поняття «компетенція», «професійна компетенція», «компетентність», «комунікативна компетенція» та «методична компетенція», обґрунтовано особливості формування компетенції майбутнього вчителя іноземної мови.

У третьому розділі **«Обґрунтування розвитку компетентності вчителя іноземної мови»** розглянуто майстерності вчителів англійської мови, педагогічні умови і технології підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до різноманітних видів діяльності, проаналізовано вплив інноваційних методик на становлення педагогічної діяльності майбутнього вчителя іноземної мови.

У загальних висновках підсумовано основні результати дослідження.

РОЗДІЛ 1.

КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

1.1. Професійна компетентність вчителя іноземної мови в Україні

Бути вчителем мається на увазі брати на себе багато різних ролей. Вчителі мають багато обов'язків і беруть на себе численні ролі у різних школах країни через діяльність, комітети чи все, що дозволяє нам побудувати почуття спільності у наших класах та в наших школах. Але одна роль, яка настільки ж важлива, як і роль вчителя, - це бути учнем. І що ще важливіше - бути учнем на все життя.

Зараз дуже важливо, щоб педагоги були в постійному пошуку знань і послідовно брали участь у різних і, можливо, складних можливостях навчання.

З цього моменту виникає краще питання, а саме: який тип навчального досвіду та діяльності потрібні педагогам? Як вчителі можуть інвестувати себе, щоб вони постійно навчалися та зростали і були здатні забезпечити учнів та колег саме тим, що їм потрібно, коли вони намічають свій шлях до невизначеності майбутнього? Підготувати учнів та підготуватися до уроку - тобто підготувати в перш за все себе.

Найкращий спосіб підготуватися - почати з того, що вчителі стають більш зв'язаними. Вони більше не можуть залишатися на самоті, працюючи окремо над оформленням уроків та створенням навчальних просторів для учнів. Їм в першу чергу потрібно спілкуватися з викладачами різного походження та досвіду. Розвиваючи багату коло професійного навчання, вчителі отримують необхідну підтримку та підтримку під час дослідження нових ідей та тенденцій, що відбуваються в освіті та у світі взагалі.

Здатність учнів формувати свою впевненість і відчувати себе комфортно і затишно будь-якому навчальному середовищі залежить від того, щоб

викладачі створили та сприятливе середовище для них. Для того, щоб учні змогли максимально розкрити свій навчальний потенціал і активніше брати участь у навчанні, необхідно створити та підтримувати позитивні та підтримуючі стосунки вчителя та студента. Простір, який є безпечним, привітним, підтримуючим, який протистоїть викликам і охоплює святкування. Можливість навчатися разом і вчитися різними засобами [43, с. 32].

Педагогічне спілкування вчителів іноземної мови також є важливим етапом. Тобто професійне спілкування викладача з учнями на уроці і поза ним, спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату. Спілкування цу такий процес в якому повинні працювати обидві сторони. Якщо для педагога спілкування – це вид професійної діяльності, то для учнів – вид життєдіяльності. Звідси і можлива різниця позицій вчителя і дитини в спілкуванні. Дитина живе, і спілкування з педагогами, батьками, однолітками це частина її життя. Педагог, спілкуючись з дітьми, працює, і це означає, що він повинен завжди усвідомлювати те, що відбувається між ним і його учнями. Беручи участь у спілкуванні, педагог завжди має бути ніби і поза ним: спостерігати, аналізувати, приймати рішення, знаходити оптимальні способи його здійснення. Неправильно побудоване педагогічне спілкування може викликати: страх, невпевненість, послаблення уваги, пам'яті, працездатності. Поступово зникає бажання думати самостійно, з'являється конформність поведінки, стійке негативне ставлення до педагога і предмету [43, с. 37].

Зараз вчителі працюють над тим щоб створити різний досвід навчання для учнів, тобто вчителі вже відходять від традиційних форм оцінювання та діяльності, які раніше використовували, а замість цього сьогодні вчителі намагаються впроваджувати нові ідеї, ресурси та навіть знайти способи розширення можливостей учнів взяти більше лідерства у змісті. Педагоги повинні розуміти деякі речі стосовно навчання учнів, наприклад: Як вони

хочуть вчитися? Які їхні інтереси щодо навчання? Чому їм потрібно знати конкретний зміст або виконати певне завдання?

Важливо, щоб вчителі працювали професійно, щоб допомогти нашим учням краще зрозуміти, навіщо їм це потрібно робити, і як вони можуть подолати будь-які виклики, з якими вони можуть зіткнутися у своєму майбутньому. Викладання лише того змісту, який нам зручний і який ми знаємо, обмежує навчальний потенціал наших студентів. Натомість ми повинні бути відкритими до ризику під час навчання в класі та не знати всіх відповідей на запитання, які виникають у студентів. Ми розширюємо можливості студентів, переходячи від ролі постачальників контенту до одночасного навчання у наших класах, коли ми:

- Заохочуйте учнів розробляти власні шляхи навчання.
- Створіть нові можливості для навчання, запитуючи учнів, що їм цікаво чи нецікаво.
- Змініть те, що ми звикли робити, і натомість дозвольте студентам стати творцями та дизайнерами у класі.
- Запитайте в учнів ідеї щодо методів навчання, які використовуються на уроці.
- Працюйте над тим, щоб студенти сприймали навчання як процес.

Сьогодні в освіті використовується багато слів, багато з яких іноді називають «трендовими словами». Деякі з більш поширених термінів включають такі слова, як індивідуальне навчання, диференціація, змішане навчання, голос студента та вибір студентів [18].

Ми, як педагоги, повинні виходити за рамки простого розуміння основного значення цієї нової термінології, а замість цього визначити, що це означає з точки зору того, як ми передаємо контент, які кроки нам потрібно вжити, щоб дізнатися більше, і як це впливає на ролі, які приймають наші студенти.

Сьогоднішня школа має зосередитися на наданні учням якомога більше можливостей для вивчення своїх інтересів, вирішення великих проблем,

глобального зв'язку та прийняття рішень щодо власного навчального шляху, включаючи процес та продукт. Ми можемо відійти від традиційних проектів і замість цього звернутися до наявних ресурсів, щоб побачити, як інші школи впроваджують ці різні методи, і визначити, які переваги від їх використання.

У сучасній системі освіти вимоги до вчителя іноземної мови в школах та університетах значно зросли. Тенденції до посилення загальної гуманітарної та філологічної підготовки випускників шкіл та університетів потребують нової якості філологічної та лінгвістичної підготовки самого вчителя. У сучасному суспільстві, що швидко розвивається, потреба у професійно компетентних вчителях зростає все більше.

Професійна компетентність вчителя, насамперед, пов'язана з його здатністю вирішувати професійні проблеми та проблеми, що виникають під час навчального процесу. У педагогічному словнику під редакцією Г. М. Кожаспірової таке визначення професійної компетентності вчителя подано як: Володіння вчителем необхідною кількістю знань, умінь і навичок, що визначають формування його педагогічної діяльності, педагогічного спілкування та особистості, вчитель як носій певних цінностей, ідеалів та педагогічної свідомості [56, с. 44].

А. К. Марков вважав таку роботу вчителя, в якій педагогічна діяльність, педагогічне спілкування здійснюється на достатньо високому рівні, усвідомлюється особистість вчителя, досягаються гарні результати у навчанні та вихованні учнів. Більш того, компетентність вчителя також визначається співвідношенням його професійних знань і навичок, з одного боку, та професійних посад, психологічних якостей, з іншого. А. К. Марков розглядаючи професійну компетентність, виділяє такі її види: особливу, особисту, індивідуальну, соціальну

З точки зору Е. Ф. Зери, компетентність передбачає не лише знання та досвід спеціаліста, а й уміння актуалізувати накопичені знання та вміння в момент життя та використовувати їх у процесі реалізації своїх професійних

функцій. У цьому випадку важлива готовність та вміння застосовувати ці знання, залежно від ситуації [1].

Н. В. Кузьміна визначає поняття «компетентність» як здатність вчителя перетворювати спеціальність, носієм якої він є, у засіб формування особистості учня з урахуванням обмежень та приписів, що накладаються на навчально-виховний процес за вимогами педагогічної норми, в якій вона реалізована. Н. В. Кузьміна виділяє такі види компетентності:

- спеціальна та професійна компетентність (у сфері викладання дисципліни);

- методична компетентність (у сфері шляхів формування знань, умінь та навичок учнів);

- соціально-психологічна компетентність (у сфері комунікативних процесів);

- диференціальна психологічна компетентність (у сфері мотивів, здібностей, спрямованості учнів);

- аутопсихологічна компетентність або відображення педагогічної діяльності (у сфері достоїнств і недоліків власної діяльності та особистості).

У сучасному світі, щоб бути професійно компетентним вчителем, потрібно, з одного боку, постійно вчитися, займатись самоосвітою, а з іншого боку, самореалізуватися у педагогічній діяльності. У процесі самореалізації вчитель вступає у відносини привласнення-віддавання. Учитель, який самовдосконалюється, самореалізується, не просто функціонує в суспільстві, а й вкладає себе у свої цінності, будучи учнями. Учитель в системі освіти-це особистість, що саморозвивається, яка за допомогою постійної роботи над собою вдосконалює свої професійні та особистісні якості [26, с.47].

У наш час професійна компетентність будь-якого вчителя має бути всебічною та поглибленою. Можна розглядати професійну компетентність вчителя іноземної мови, яка є єдністю таких компонентів, як ключова, базова та спеціальна компетентність. Ключовими є ті компетенції, які необхідні для будь-якої професійної діяльності. Базові компетенції відображають

специфіку певної професійної діяльності (педагогічної, медичної, інженерної). Спеціальна компетентність, з одного боку, відображає специфіку конкретної предметної галузі професіонала. З іншого боку, це розглядається як реалізація ключових та основних компетенцій у сфері предмету.

Компетенція вчителя іноземної мови - це особлива професійна компетентність. У наш час, визначаючи професійну компетентність педагога, яку не можна ігнорувати, а саме його інформаційну компетентність, яка надає навикам його діяльності інформацію, що міститься в навчальних дисциплінах та освітніх галузях, а також у навколишньому світі. Використання інформаційних технологій у професійній підготовці вчителя передбачає взаємодію вчителя, в якому процес спілкування ведеться мовою цього середовища - його засобами та технологіями. Вміння розумно та ефективно використовувати сучасні комп'ютерні та комунікаційні технології з метою міжособистісного спілкування та організації робочого процесу іншого виду компетенції - інформаційної та технологічної [19, с. 89-93].

Для формування інформаційно-технологічного комп'ютера необхідно створити певні педагогічні умови, які посилять інформаційну складову предметів, які викладає лінгвіст-викладач. В результаті він повинен набути таких знань та навичок: розробляти та застосовувати педагогічне програмне забезпечення у своїй професійній та педагогічній діяльності, використовувати системи для обробки символічної, графічної та числової інформації, віддалені бази даних, входити в Інтернет та користуватися мережевими послугами, складати та надсилати по мережі текстове повідомлення, відвідувати електронні конференції, розміщувати там інформацію, читати та «завантажувати» наявну інформацію, володіти власними інструментами ведення переговорів у режимі реального часу отримані знання та навички на основі нових дидактичних можливостей, які надає сучасна комп'ютерна техніка та телекомунікаційні засоби підвищать рівень компетентності вчителя, його професійної майстерності.

Педагог-майстер досягає високих результатів професійної діяльності, якщо він володіє індивідуальним стилем роботи, реалізує свій творчий потенціал за рахунок знання психології студентів і умілого конструювання педагогічного процесу. Проте майстерність виявляється в діяльності, але не зводиться тільки до неї. Її не можна обмежити високим рівнем розвитку спеціальних умінь. Суть майстерності – в особистості викладача, в його позиції, здатності проявляти творчу ініціативу на основі власної системи цінностей.

Педагогічна майстерність визначається як мистецтво навчання і виховання, майстерність яка постійно вдосконалюється. Вона передбачає наявність педагогічних здібностей, загальну культуру, компетентність, широку освіченість, психологічну грамотність та методичну підготовку; здатність зрозуміло викладати учням навчальний матеріал, робити його доступним для учнів, викликати інтерес до предмета, активізувати учнів. Учитель повинен уміти належним чином реконструювати, адаптувати навчальний матеріал, важке зробити легким, складне - простим, незрозуміле – зрозумілим.

Вчителі повинні погоджуватися з постійно зростаючими очікуваннями та зміною суспільних вимог. І сама професія вчителя, натрапляє інколи на проблеми. Поряд з багатьма іншими знаннями інтенсивних професій, викладання має переосмислити основні цінності, встановити нові напрямки та змінити форму та її пріоритети. Хоча ефективне навчання учнів залишається домінуючим, постійним критерієм є успішне викладання.

Умови праці і навколишнє середовище має підтримувати компетентність учителів - і забезпечувати вчителів усім необхідним для досягнення результатів навчання. [28].

На нараді концептуальної групи проекту «Стандарт загальної освіти» сформульоване таке робоче визначення поняття «компетентність»: «Готовність учня використовувати засвоєні знання, навчальні вміння та

навички, а також способи діяльності в житті для рішення практичних і теоретичних задач». [53, с. 87]

Родовим поняттям тут є «готовність» учня. У словнику С. Ожегова під готовністю розуміється «згода зробити що-небудь» або «стан, при якому все зроблено, усе готове для чого-небудь». [53, с. 87] Дійсно, поняття «стан», характеризує компетентність учня, готового використовувати «засвоєні знання, навчальні вміння та навички, а також способи «діяльності», але в даному випадку не враховується особистісне значення ставлення учня до майбутньої діяльності, до предмета цієї діяльності, а також не конкретизується, які саме «практичні та теоретичні задачі» будуть вирішуватись при реалізації компетентності.

В іншому документі під компетентністю мається на увазі «Здатність до здійснення практичних діяльностей, що вимагають наявності понятійної системи й розуміння, відповідного типу мислення, що дозволяє оперативно вирішувати проблеми та задачі, що виникають».

Ще одне визначення, що спирається на поняття здатності: «Компетентність - це загальна здатність, заснована на знаннях, досвіді, цінностях, схильностях, що придбані завдяки навчанню». Здатність як індивідуально-психологічна особливість особистості дійсно є умовою успішного виконання певної діяльності [68, с.46]. Але чи є компетентність лише «індивідуально-психологічною особливістю»? Скоріше ні, оскільки компетентність характеризує також і певне коло діяльності (причому не тільки практичної), а також певне коло об'єктів (предметів), стосовно яких ця компетентність задається.

Тобто це не тільки індивідуально-психологічна особливість, а й загальна якість, стандартизована для багатьох індивідів, яка вводиться як загальна норма. Крім того, компетентність містить у собі коло реальних об'єктів, стосовно яких вона задається (наприклад, компетентність мандрівника задається стосовно таких атрибутів, як географічні об'єкти, карти, транспортні засоби й ін.).

Для розподілу загального й індивідуального у змісті компетентнісної освіти ми будемо відрізняти синонімічні поняття «компетенція» та «компетентність», які часто використовуються:

Компетенція - відчужена, наперед задана соціальна вимога або можна визначити як норма до освітньої підготовки учня, необхідної для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері.

Компетентність - оволодіння, володіння учня відповідною компетенцією, що включає його особистісне ставлення до неї та предмета діяльності. Компетентність - особистісна якість (сукупність якостей) учня, що вже відбулась, і мінімальний досвід діяльності в заданій сфері.

Компетентність не зводиться тільки до знань чи тільки вмінь, бо компетентність є сферою відносин, що з'явилися та існують між знанням і дією в житті кожної людини.

Вона припускає наявність мінімального досвіду застосування компетенції. При цьому важливо не забувати при формулюванні вимог до підготовки учня, що перевіряється, а також при проектуванні підручників і навчального процесу.

Сучасні освітні парадигми спрямовують процес професійної підготовки майбутніх фахівців не лише до сфери освіти дисципліни, а також для особистості студента та його професійного розвитку в суспільстві та під час виконання професійної діяльності. Тому спеціально організована комунікативно орієнтована підготовка майбутніх фахівців, зокрема перекладачів, є складовою їх загальної професійної підготовки.

Відомо, що комунікативна компетентність, а також особистість, вироблена в процесі професійної підготовки, є її логічним результатом. Це одна з професійно значущих якостей майбутнього фахівця. [57, с. 168].

Щодня ми спілкуємось в особистому чи професійному середовищі. Цьому сприяє комунікативна компетентність особи, яку він чи вона володіє різними рівнями, залежно від віку та його компетенції. В освіті існує багато методів, спрямованих на побудову такої компетентності.

Інноваційні методи використання групових форм роботи з учнями під час уроків та спільна взаємодія заради формування комунікативної компетентності майбутнього перекладача, яка зберігає свою головну ознаку, є мотивацією до підвищення рівня комунікативна компетентність.

Загалом, комунікативна компетентність визначається як комунікативне управління, яке передбачає не лише знання мови, а й відповідний рівень її практичного володіння залежно від конкретної мовленнєвої ситуації.

Комунікативна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови - це інтегрована концепція, сукупність знання, уміння, навички та досвід, необхідні перекладачеві для здійснення професійної діяльності (робота з інформацією, створення, переклад, організація пошуку професійного перекладача, термінологічна інформація, пізнавальна діяльність тощо). Комунікативна компетентність складається з мовних, соціокультурних, стратегічних, прагматичних, функціональних, інтерактивних компонентів.

Найбільш функціональним та найбільш ефективним методом роботи є методи групової роботи. Наприклад, під час дискусії студенти думають самостійно і стежать за думкою партнера по діалогу, а також шукають інформацію з проблемних питань, активно її обговорюють, також вчаться прислухатися до думки іншої людини без критики та заперечень.

Під час дискусії учні збирають думки та ідеї, щоб вирішити проблему і прийняти спільне рішення. Педагогічний коучинг ефективний під час групової роботи: учні вчаться встановлювати не тільки наочність та етичність контакту з партнером по спілкуванню, але також формують комунікативну компетентність за допомогою конкретних тематичних завдань.

Нажаль не завжди вдається побудувати розширений діалог на певну тему. Вчитель заохочує дискурс кожного учасника за допомогою вербальних та невербальних методів. Учні можуть зіграти роль вчителя і навчити інших точним словам, які були використані. Педагогічне бінго або битви, рольові ігри, метод преси, мозаїка - цікаві форми діяльності тощо.

Формування професійної компетентності розпочинається у вищому навчальному закладі, продовжується і розвивається у школі.

Професор О.Б. Бігич пояснює актуальність формування у студентів – майбутніх учителів іноземних мов початкової школи – методичної компетентності такими чинниками. Передусім розбудова української державності, орієнтація на євроінтеграцію висувають перед вітчизняною системою освіти вільне володіння громадянами іноземною мовою, що зумовило обов'язкове її вивчення з другого класу згідно із чинною Програмою для загальноосвітніх навчальних закладів і, відповідно, вагомість професійної, у тому числі методичної, підготовки вчителів іноземних мов для початкової школи. Водночас професійна компетентність вчителя, яка включає й методичну компетентність, слугує вагомою передумовою успішного оволодіння іноземною мовою молодшими школярами. По-друге, інтеграція України до європейської спільноти, приєднання вітчизняної системи вищої освіти до Болонського процесу, орієнтація на загальноєвропейські рекомендації та вимоги з мовної освіти предбачають структурне реформування вітчизняної вищої освіти, модернізацію освітніх програм, відповідні інституційні перетворення у вищих навчальних закладах за умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Найвагомішими складниками особистості майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи є його професійно-педагогічна спрямованість, критичне мислення й особистісні якості; складниками його методичної діяльності – методична культура й освітня автономія.

Професійно-педагогічна спрямованість учителя іноземної мови початкової школи є системою його ставлення до себе як суб'єкта професійної діяльності та до молодшого школяра як мовленнєвого партнера, системою мотивів й інтересу до роботи й сукупністю особистісних якостей. Критичне мислення вчителя сучасна психологія трактує як когнітивну стратегію, що виконує функцію перевірки існуючих ідей і рішень на наявність недоліків чи помилок.

До найвагоміших професійно значущих особистісних якостей учителя іноземної мови віднесено якості, які допомагають учителю розуміти внутрішній світ учня, співпереживати йому; якості, які забезпечують учителю володіння собою; якості, які сприяють його активному впливові на учня. Це товариськість, спостережливість, любов до дітей, любов до професії, вимогливість, терпіння, працьовитість, педагогічний такт, педагогічна уява, вміння зацікавити предметом, прагнення до самоосвіти.

Таким чином, поняття методичної компетентності майбутнього вчителя є складним комплексним поняттям. У загальному розумінні професійна компетентність може бути визначена як здатність діяти у відповідній галузі, готовність виконувати службові обов'язки.

Проаналізувавши різні підходи, можна виділити наступні основні компоненти компетентності. По-перше, психолого-педагогічну компетентність, що включає професійно значимі особистісні якості, наявність яких не може бути відокремленою від самого процесу педагогічної діяльності; уміння як здатність вчителя використовувати наявні у нього знання в педагогічній діяльності, в організації взаємодії; загально професійні знання. По-друге, інтелектуально-педагогічну компетентність, яка виражається в умінні застосовувати наявні знання для встановлення педагогічно цілевідповідних взаємовідносин, здатності переосмислення інформації та вироблення способів інноваційної діяльності. По-третє, комунікативну компетентність, що являє собою особистісні якості вчителя, сформовані на основі набутих знань, умінь та навичок з питань організації та проведення педагогічного спілкування. По-четверте, інформаційну компетентність, яка включає обсяг інформації про себе, про учнів та батьків, про досвід роботи інших педагогів.

Кожен з цих компонентів пронизують не лише когнітивна та операційно-технологічна складові, а й мотиваційна, етична, соціальна й поведінкова. Щодо формування методичної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи, то найвагомішими складниками

його особистості є професійно-педагогічна спрямованість, критичне мислення й особистісні якості. Формування компетентності відбувається за двома підходами: змістовим та діяльнісним.

В останні роки поняття «компетентність» вийшло на загальнодидактичний і методологічний рівень. Це пов'язано з його системно-практичними функціями й інтеграційною метапредметною роллю в загальній освіті. Посилення уваги до цього поняття обумовлене також рекомендаціями Ради Європи, що стосуються відновлення освіти, її наближення до замовлення соціуму. Необхідність формування школою ключових компетентностей відзначена в концептуальній модернізації вітчизняної освіти.

1.2. Модель підготовки вчителів англійської мови

Навчальна програма підготовки вчителів англійської мови розроблена Міністерством освіти і науки України та Британською Радою в Україні, розпочали період професійного розвитку вчителів англійської мови закладів загальної середньої освіти, головною метою якого є захист наступності та сталості у навчанні іноземних мов відповідно до Концепції «Нова українська школа».

Макет передбачає такі компоненти:

Теоритичний – навчання вчителів на онлайн-курсі «Навчання англійської мови у новому контексті: базова середня освіта». Дисципліна складається з 5 модулів та охоплює такі теми:

- розуміння учнів, їхніх потреб та навчальних уподобань;
- планування уроків для досягнення конкретних обов'язкових результатів навчання;
- оцінювання учнів; ключова здатність 21-го сторіччя
- ефективне керівництво діяльністю на уроці.

Нинішній світ і сучасне дослідження іноземних мов передбачають однакові методики і однакова мета незалежно від мови, що вивчається.

"Основний акцент - це комунікативні навички дітей і перспектива спілкуватися. Що важливо для мене в цій реформі - це те, що ми зосереджені не тільки на мовах і на цілях, які перед нами стоять, а й на потреби дітей. Погляди Нуш в тому, щоб допомогти всім дітям переймати досвід і вивчити. Всі діти повинні зрозуміти власні досягнення це стосується всіх предметів, а не тільки мов. Акцент на необхідність дітей надзвичайно важливий. Чим більше мов ви знаєте, тим більш інтелектуальним і відкритим світу ви будете", - сказав Фабріс Пето [20].

“Шкільний вчитель нового покоління” – це задум з перебудови підготовки майбутніх учителів в Україні має на меті забезпечити стійку та радикальну трансформацію підготовки майбутніх учителів англійської мови в закладах вищої педагогічної освіти в Україні.

В результаті проєкту було розроблено нову програму з методики навчання англійської мови. Що відрізняє нову навчальну програму від традиційної. Це її практичний характер: теорія через практику, комунікативний спосіб навчання методиці англійської мови як засобу навчання, більше годин шкільної практики, нові підходи до оцінювання вмінь, а не тільки знань.[25]

Типову навчальну програму було апробовано у 14 університетах України. Пілотування тривало три роки. Консультант з Великої Британії Алан Макензі, директор ELTtransform, надав високу оцінку результатам пілотування.

Робоча група проєкту розробила Типову програму з методики навчання англійської мови та підготувала студентів, які готові до роботи у школі. За даними зовнішнього оцінювача, “рівень професіоналізму студентів та глибина, до якої вони можуть аналізувати та обговорювати власне навчання, дуже високі. Вони вже готові до професії вчителя”.

Однією із рекомендацій зовнішнього експертного оцінювання проєкту є використання досвіду цього експериментального курсу для розробки національного рамкового документа для підготовки майбутніх вчителів різних предметів.

Педагогічна діяльність має бути інноваційною, оскільки це одне з найважливіших факторів успішного навчального процесу будь-якого навчального закладу. Інноваційна діяльність створює основу для створення конкурентоспроможних послуг, а також визначає напрямки професійного зростання вчителів чи викладачів та їх творчий пошук, який дійсно сприяє особистісному зростання учнів [21, с. 69]. У зв'язку з цим, нині, використання сучасних інформаційно-педагогічних технологій в навчальних закладах має набувати все більшого поширення, репрезент не тільки сучасні технічні засоби, а й нові підходи до навчально-виховного процесу. Це зумовлено до основної мети навчання іноземних мов. Завдання викладача ВНЗ створити всі умови для практичної роботи навчання мови кожним студентом. Це передбачає вибір таких методів навчання, що дозволить йому проявити свою активність і свою творчість. Сучасні інноваційні технології пов'язані з використанням різноманітних інформаційно-педагогічних технологій. [32, с. 45-47].

Результати пілоотної Типової програми з методики навчання англійської мови були представлені на конференції у жовтні 2019 року. Міністерство освіти і науки України, ректори педагогічних університетів, викладачі та студенти пілотних університетів поділилися своїм успіхом та високо оцінили якість програми та її результати.

Таким чином, процеси інтеграції в європейський освітній простір, зміни принципів, форм та методів роботи у вищих навчальних закладах України зумовили значне підвищення вимог до рівня та якості професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови, їхньої фахової та соціальної компетентності, загальної й професійної культури [18].

Проблема педагогічної майстерності є у центрі уваги вчених-педагогів та психологів, викладачів-практиків. Від того наскільки високим є рівень професійної майстерності педагога, залежить кінцевий результат навчального процесу. Аналіз досліджуваного поняття “педагогічна майстерність” доводить усю глибину цієї педагогічної категорії та необхідність її подальшого вивчення та шляхів формування у майбутніх вчителів іноземної мови.

Беручи до уваги характер та особливості педагогічної діяльності, українські вчені відносять до такі складові системи професійної компетентності вчителів:

- соціальний блок компетенцій у поєднанні з навколишнім середовищем, суспільством, соціальним діяльність вчителя;
- мотиваційний блок компетенцій, який передбачає внутрішню мотивацію, інтереси та індивідуальний вибір вчителя;
- когнітивний блок компетенцій, включаючи загальні знання, вміння та навички вчителя та його здатність постійно їх розвивати;
- функціональний блок компетенцій пов'язаний з можливостями вчителя користуватися наукові знання та фактичний матеріал ефективно;
- дослідницький блок компетенцій займається реалізацією наукових досліджень у сфері професійна діяльність вчителя.

Ми живемо в цікавий час. Кожен день приносить дивовижні технологічні новинки, різноманітність і складність суспільства виявляється так яскраво, як ніколи. Навчання наших дітей є стрижнем успішної адаптації до нових реалій. Перехід від педагогічного впливу до педагогічної взаємодії є однією з основних умов пошуку та впровадження ефективних методів навчання іноземних мов. Слід сказати, що нова парадигма відносин у рамках навчального процесу потребує інноваційних технологій, які могли б змінити принципи навчального процесу у бік навчання, орієнтованого на студента; сприяти формуванню в учнів навичок самоаналізу та самооцінки, розвивати у них комунікативні здібності, роботу в команді [21,с.75]. Необхідно щоб була

розроблена модель професійно орієнтованого викладання іноземних мов (з урахуванням позитивних сторін існуючих моделей), яка забезпечить успішність та ефективність мовної підготовки учнів.

Спеціальні компетентності демонструють рівень предметної складової у навчанні професії. Європейські вчені розглядають їх як здатність вчителя реалізувати його основні та ключові компетенції у процесі викладання основних предметів у школі. Особливий компетенції включають дві складові, по-перше це предметна компетентність, а по друге дослідницька компетентність.

У процесі формування спеціальних компетенцій розвиваються академічні здібності вчителів відіграють дуже важливу роль. Учитель повинен мати вміння оволодіти та поновити знання з предмету, який викладає у школі. Що стосується України, то ефективний учитель має знати свій предмет набагато глибше, ніж сам обсяг програми. Українським вчителям надається можливість сформуванню власні версії навчальних програм, аналізувати відомі світові концепції та технології в освіті, обґрунтовувати нових підходів у навчанні та вихованні та брати участь у реконструкції всього сфери педагогічної діяльності на основі наукових досліджень.

На думку В.Сластьоніна, професійна компетентність педагога включає єдність теоретичної та практичної підготовленості до його професійної діяльності.

Підсумовуючи точки зору деяких українців вчених(Т.Комарницька, О.Бердичевський, Т.Долгової) та зарубіжних (Р.Арендс, Т.Кроул), можна виділити 5 основних складові професійної компетентності вчителя іноземної мови: соціальні, полікультурний, аутопсихологічний, когнітивно-технологічний, особистісний.

Соціальна компетентність включає здатність брати на себе відповідальність; здатність до можливій шляхи професійного поєднання особистих інтересів із суспільними потребами; готовність для незалежних

професійних рішень. Мультикультурна компетентність забезпечує глибоке знання національного та світового культури, толерантне ставлення до різних етнічних культур. Аутопсихологічний компонент (компетентність) вперше ввів Н.Кузьміна [30, с.16-17]. Сучасні вчені розглядають цей компонент як один із елементів людини професійний розвиток. Вважається, що аутопсихологічна компетентність включає такі аспекти як знання людиною можливих шляхів її професійного самовдосконалення, адекватне сприйняття особистої самооцінки, самоконтролю та самокорекції.

Мотивація відіграє тут дуже важливу роль. Іншими словами, вчитель повинен бути професійно свідомий і готовий вдосконалювати свої професійні навички.

Пізнавально-технологічна компетентність включає професійні знання, навички, здібності. Тут особлива роль відводиться комунікативній компетентності, яка має бути належною розроблений. Тут слід згадати деякі мовні компетенції, якими володіє мова учитель потребує, щоб ефективно навчати [15].

Таким чином предметна компетенція вчителя тісно пов'язана з компетентність науково обґрунтованих досліджень. Треба зазначити, що сьогодні всі програми освіти вчителів у європейських країнах спрямовані на розвиток педагогічних досліджень компетентності [30, с.60].

У системі мовної освіти початковому періоду навчання відводиться важливе місце. У своїх дослідженнях учені А. Белкін, Ж. Піаже, Д. Ельконін та ін. підкреслюють, що саме в молодшому шкільному віці дитина найбільш продуктивно опановує систему дій, необхідних для успішного навчання на наступних етапах.

Проте результати спостережень за учнями на уроках, анкетування вчителів іноземних мов, які працюють у 1–4 класах, і батьків свідчать про те, що при вивченні саме граматичного матеріалу зазначений вище контингент здобувачів освіти відчуває численні труднощі. Молодший шкільний вік надає переваги в оволодінні іноземною мовою. Численні дослідження й

експерименти підтвердили дані про сенситивні періоди щодо засвоєння цього навчального предмета. Вік дитини від народження до 8–9 років є найбільш сприятливим для мовленнєвого розвитку, мови у цей період засвоюються набагато легше, ніж у наступні роки. В учнів у цьому віці добре розвинена довгострокова пам'ять. Шляхи отримання і засвоєння інформації в дітей є різними: візуальні, аудіальні, кінестетичні [38, с.72].

Сучасна освіта орієнтує майбутнього фахівця іноземної мови на успішне майбутнє. Тому так важливо для викладача вчити студентів визначати проблеми, бачити шляхи їх розв'язання, альтернативно розглядати різні точки зору, відповідально приймати рішення, прагнути саморозвиватися та самовдосконалюватися. Реалізації цих завдань сприяють заняття української мови.

Застосування технології критичного мислення дає викладачу можливість формувати й удосконалювати в студентів такі розумові дії, як аналіз, синтез, оцінювання, уміння робити висновки, посилаючись на набуті знання і практичний життєвий досвід.

Сучасні діти з цікавістю виконують ті види навчальної діяльності, що дають їм матеріал для роздумів, можливість виявити ініціативу та самостійність, потребують розумового напруження, винахідливості та творчості. Критичне мислення характеризує здатність особистості розуміти інформацію та вміння розмірковувати над тим, що людина знає, про що думає. У процесі навчальної діяльності треба допомогти учням активізувати свої знання, щоб оптимізувати сприймання нового. Ті учні, які критично мислять, менше піддаються маніпулятивним впливам, мають більш захищену систему переконань.[16] У своїй практичній діяльності використовуємо різні форми письмових робіт, які дають змогу студентам викладати власні міркування щодо прочитаного, аргументувати погляди, шукати розв'язання проблем.

Застосування творчих завдань ще раз підтверджує, що оволодіння ґрунтовними знаннями, правописними та комунікативними вміннями і

навичками, вміння оперувати мовленнєвими поняттями, самоосвітня діяльність – шлях до успішного виконання тестових завдань, передбачених зовнішнім оцінюванням.

У практиці навчання іноземної мови вчитель може варіювати використання тих чи інших методів. Вибір методу залежить від багатьох причин, у тому числі від віку, рівня мовно-мовленнєвої компетентності учнів, цілей курсу, а також особливостей власне граматичного матеріалу.

Сьогодні найбільш поширеним у практиці шкільного навчання є диференційний підхід. У початковій школі важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови взагалі й граматичних явищ зокрема, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність і значущість володіння іноземною мовою як неповторним засобом міжкультурного спілкування. [36, с.70]. Названа освітня ланка має забезпечити наступність і безперервність процесу навчання іноземної мови в усьому курсі закладу загальної середньої освіти, сформувати базові вміння і навички, потрібні для подальшого розвитку комунікативної компетентності в основній і в старшій школі. Вона має сприяти виникненню комунікативні потреби у пізнанні інших країн і народів, у пошуку друзів не тільки для спілкування, а й для вирішення певних проблем власної життєдіяльності. Для опанування іноземної мови є необхідними саме інтерактивні завдання та вправи на формування граматичної компетенції.

Поставлені перед сучасною школою завдання зумовлюють необхідність модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців, які працюватимуть в оновленій початковій школі, зокрема й учителів іноземних мов. У зв'язку з цим доречно говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії учня. Сучасний учитель має бути здатним до інноваційної діяльності, творчого та самостійного мислення, готовим до впровадження нестандартних рішень, володіти низкою компетентностей.

Загальна стратегія навчання іноземних мов у початковій школі визначається потребами сучасного суспільства в міжкультурному спілкуванні, що зумовлює використання комунікативного підходу та набуття учнями початкових класів низки певних компетентностей в процесі навчання англійської мови, а саме: розуміти і породжувати іншомовні висловлювання відповідно до конкретної ситуації спілкування, мовних завдань і комунікативних намірів, здійснювати свою комунікативну поведінку відповідно до правил спілкування і національно - культурних особливостей країни досліджуваної мови [37].

Комунікативний підхід навчання іноземних мов базується на тому, що процес навчання є моделлю комунікації. Розробкою комунікативного підходу займалися багато методистів. Серед них слід назвати Р. Ленгса (США), який є автором ідеї цього підходу, У. Літлвуда (Велика Британія), Г. Е. Піфо (Німеччина), О. Леонтєва, О. Карп'юк, Н. Склярєнко (Україна) та інших, які зробили значний внесок у теорію та практику цього методу, розробили та визначили його основні принципи, методи та форми роботи [4, с. 39].

Формування комунікативної компетентності є одним з основних факторів розвитку особистості, що потребує оновлення й переосмислення стратегії та методології викладання іноземних мов з урахуванням засад поєднання категорій компетентнісного підходу [1, с. 17].

Компетентнісний підхід до вивчення іноземних мов має на меті таку організацію навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів, що забезпечує засвоєння ними змісту навчання під час розв'язання певних проблемних завдань [2, с. 13]. Невід'ємним складником структури змісту мовної освіти, у тому числі й іншомовної, є комунікативна компетентність, яка передбачає оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо) і вміннями застосовувати відповідні знання в подальшому житті.

Реалізація комунікативного підходу в освітньому процесі з іноземної мови означає, що формування комунікативної компетенції учнів відбувається шляхом здійснення учнем іншомовної мовленнєвої діяльності [17].

Оволодіння вміннями говоріння, аудіювання, читання та письма реалізується за умови впровадження цих видів мовленнєвої діяльності в процес навчання, що є подібним до ситуації реального спілкування. Ураховуючи загальнопедагогічну специфіку освітнього процесу в початковій школі, а також відсутність у дітей навчальних умінь і навичок, педагогу слід робити основний акцент на мимовільному запам'ятовуванні навчального матеріалу. Крім доброзичливої сприятливої атмосфери на уроці, вчитель повинен також ураховувати вікові особливості молодших школярів [7].

Категорія дітей молодшого шкільного віку (6-9 років) характеризується досить високим рівнем розвитку пам'яті, мислення, сприймання, уваги, становленням довільної організації діяльності; високою ефективністю імітативних здібностей. Усе вищезазначене передбачає широке використання різноманітних форм роботи, цікавих ігор, пісень, рисівок, віршів. Значну роль відіграють музичний супровід, міміка, жести, рухи, звукоімітація. У загальній структурі мислення молодших школярів головну роль відіграють конкретно-образні компоненти. Інтелектуальний розвиток учнів під час навчання іноземної мови досягається поєднанням комунікативно-практичної спрямованості з когнітивною. На початковому етапі можливо виявити ініціативу учням щодо творчих задач і вправ, які спрямовані на розвиток креативного мислення, у них формуються здатність спрямовувати засвоєний учбовий матеріал в інші ситуації спілкування, давати оцінку певним явищам і діям [29, с.38].

З метою формування комунікативної компетентності застосовують нестандартні форми проведення уроків: уроки-аукціони, уроки-ділові ігри, уроки-змагання, уроки-заліки, театралізовані уроки, уроки-конкурси, уроки-фантазії, уроки-концерти, уроки-екскурсії тощо. У школярів молодшого віку переважають ігрові інтереси, довільна поведінка, вочевидь образне здатність

мислити практичні зв'язки до розв'язування завдань. Зважаючи на все це, не завадить в роботі з цим на уроках іноземної мови раз за разом застосовувати основи та елементи гри в поєднанні з бесідою, елементами самостійної роботи. Гра враховує інтереси через того, хто говорить, й обставини комунікативної ситуації, таким чином, у процесі гри відбувається відпрацьовування учнями різних мовних кліше, що, у свою чергу, веде до комунікації. Таким чином, застосовування різноманітних способів та прийомів організації освітнього процесу є ефективним засобом формування комунікативних умінь і навичок, спрямованих на практичну реалізацію в умовах природної комунікації, а наявний комплекс завдань може бути та служити практичним посібником, який мабуть і треба використати для розвитку комунікативних умінь і навичок учнів початкового навчання [40, с. 55].

Дослідження світових тенденцій у галузі педагогічної освіти засвідчує збільшення вимог до педагогічного професіоналізму й особистих якостей учителя. На думку вчених, основними проблемами, з якими зустрічаються педагоги в цьому тисячолітті, є: постійні труднощі щодо змісту освіти, гарантування високого рівня освітніх стандартів; ускладнення проблем виховання; безперервне оволодіння прогресивними технологіями навчання й виховання; розв'язання складних професійно–педагогічних проблем, які вимагають інтеграції знань, практичних умінь і навичок з таких суміжних з педагогікою наук, як філософія, психологія, медицина, економіка, кібернетика та ін. ; робота в єдиному інформаційному середовищі, що передбачає раціональне застосування інформаційних технологій у навчально-виховному процесі.

Таким чином професійна компетентність формується не одразу, а у процесі накопичення професійного досвіду і забезпечує педагогу глибокий досвід справи і способів та засобів досягнення поставлених цілей та завдань.

Підтримання професійної компетентності вимагає регулярне удосконалювання кваліфікації, розвиваток творчої активності, а також

продуктивно забезпечувати потреби суспільного виробництва та культури, який завжди збільшуються. Він мусить наполегливо займатися самопізнанням і самоосвітою, заради поповнення професійною і загальнокультурною інформацією, збагачення індивідуального досвіду. Треба дедалі працювати над своїм особистісним і професійним зростанням, прагнути максимально розкрити, розвинути і втілювати в життя свої потенційні можливості. Через те постійна систематична робота вчителя над собою є запорукою його успіху в педагогічній діяльності [31, с.81].

Сучасне суспільство вимагає професійно компетентних фахівців, здатних щораз оновлювати свої знання та досвід, поліпшувати та удосконалювати вміння й навички, ключові компетентності, у тому числі й професійнолінгвістичну, яка тісно пов'язана з умінням розв'язувати проблемні завдання, що виникають в освітньому процесі.

Отже сьогодні основними цілями, що стоять перед вчителем іноземної мови, є розвиток певних якостей особистості, формування ключових і предметних компетентностей, які повинні утворити основу для ефективної і комфортної життєдіяльності нового покоління в суспільстві.

Висновки до розділу 1

Зміни, що відбулися у світі, а також в Україні, наприкінці ХХ століття, стали причиною перетворень у багатьох сферах суспільного життя, зокрема в освіті.

Поява та взаємодія різних культур визначають полікультурний характер соціальних процесів. Багатокультурна дійсність сучасного українського суспільства спонукає до реформування системи освіти й перегляду ролі іноземних мов зокрема.

Останнім часом багато уваги приділяється створенню та впровадженню інновацій, нових методів, методик і технологій у системі освіти. Аналізуючи інноваційну діяльність у галузі освіти, необхідно брати до уваги, що це – не тільки практичне використання новітніх наукових і науково-технологічних

досягнень, результатів у галузі освіти й багатого інтелектуального потенціалу освітян з метою вироблення нових або радикально поліпшених наукових знань, науково-освітніх технологій з метою виробництва високоякісних освітніх послуг, ефективного задоволення попиту населення України та споживачів інших країн у високоякісній освіті, а й те, що освітня інноваційна діяльність, як один із напрямків модернізації освіти, спрямована на розробку нових і впровадження завершених результатів національних і міжнародних наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у сфері освіти, науки і культури для їхньої реалізації як на українському, так і світовому ринку освітніх послуг, удосконалення освітнього процесу, самої структури системи освіти, спонукання до подальшого пошуку і наукових досліджень у цій галузі.

Сучасний учитель для ефективного здійснення навчання та виховання також має не тільки володіти педагогічними технологіями, а й відчувати внутрішню необхідність у їхньому постійному застосуванні, у використанні інноваційних технологій. Це розкриває його розуміння суті педагогічних інновацій та вміння осмислювати їх в контексті особливостей свого предмета, співвідносити з власними інтересами та досягненнями, застосовувати у своїй професійній діяльності, вміти бачити можливі педагогічні труднощі інноваційних розробок.

Зрозуміло, що новий підхід педагога до побудови освітнього процесу вимагає від нього певної підготовки, насамперед психолого-педагогічної.

Сучасний педагог – це людина з новими особистісними характеристиками й компетентностями, іноді неочікуваними з погляду традиційних уявлень.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.

2.1. Поняття комунікативно-методичної компетенції.

Дослідженню проблеми професійно-педагогічної комунікації та формуванню комунікативно-методичної компетенції майбутнього вчителя присвячені велика кількість праць науковців та вчених, у яких були розглянуті його головні методологічні аспекти.

У сучасному суспільстві усе частіше використовуються слова «компетентність», «компетенція» та «компетентнісний підхід». Ще у 2006 році Європейський парламент та Європейська рада розробили «Рекомендації щодо ключових компетентностей ціложиттєвої освіти», де визначили вісім ключових компетентностей: спілкування рідною мовою, спілкування іноземними мовами, математичну компетентність та основні компетентності у природничих і точних науках, цифрову компетентність, вміння вчитися, соціальну і громадянську компетентність, підприємливість та ініціативність, культурну впевненість і самовираження [18, с.22].

Центральними категоріями компетентнісного підходу є поняття «competency» и «competence», які у англійських джерелах часто використовуються як синоніми. Так, загальне визначення для обох понять наводить Оксфордський словник англійської мови, як синоніми радить їх використовувати Словник термінів навчального плану Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО. Разом з тим, більшість дослідників розрізняє ці поняття. Так, J. Spector визначає «competence» як стан наявності достатньої кваліфікації для виконання діяльності, завдання або функції, що може бути визнаним і підтвердженим спільнотою практиків. «Competency» свідчить про довершений стан «competence». За визначенням Міжнародного бюро стандартів для навчання, досягнень та освіти, «competency» включає в себе

пов'язану сукупність знань, навичок і відносин, які дозволяють людині ефективно діяти або виконувати функції на рівні, що відповідає або перевершує стандарти професії або певного роду діяльності [16].

Комунікація в педагогіці зводиться до мовленнєвого аспекту, тобто визначає спілкування як технологічний засіб передачі інформації. Вона як матерія у педагогічному процесі, яка є нейтральною відносно сутності, змісту, цінностей педагогіки. Звідси й виникає потреба у її дослідженні іх подальшим детальним тлумаченням в їх методологічних та науково-педагогічних базисів. Одним із таких понять, яке сьогодні зайняло головне місце, є професійно педагогічна комунікативна компетентність учителя як єдине поняття, яке здатне поєднувати в собі лінгвістичний, психологічний та педагогічний сенс [22].

Вперше у дослідженні педагогічного спілкування почали вивчатися процеси сприймання та розуміння у системі «вчитель-учень» О. Бодальовим, А. Бойко, В. Куніциною та ін. Одним з найголовних ідей та методів, є роботи з проблем педагогічного такту В. Кан-Калик, Н. Кузьміна, О. Леонтьєва, І. Синиці, М. Страхова та ін.; існуючий зв'язок між поняттями формування в учителя комунікативних навичок та умінь, розвиток комунікативної компетентності у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя вивчали Н. Волкова, Ю. Вторнікова, К. Касярум [6].

У контексті поглиблення розуміння сутності поняття «комунікативна компетентність» розглядаються такі тлумачення: комунікативна компетентність – уміння встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми (Г. Данченко, Ю. Жуков, С. Козак, С. Макаренко, Л. Петровська, П. Растенніков, Ю. Рись, В. Степанов, В. Ступницький); володіння сукупністю мовних та мовленнєвих умінь (Є. Головаха, Т. Ладигенська, Є. Мелібруд, Н. Паніна, Р. Парошина, М. Станкін); знання норм і правил спілкування (Т. Іванова, А. Козлов) [16].

Комунікація (від лат. *communico* – робити спільним: ділитися, наділяти, обмінюватися, радитися, повідомляти, спілкуватися, приєднувати, зв'язувати,

з'єднувати, брати участь) – це процес та стан взаємодії людини з внутрішнім і зовнішнім світами, на основі яких «Я» усвідомлює себе, відкриває та актуалізує свою онтологічну, аксіологічну основу через знаходження й визначення себе в «іншому». «Іншим» може бути «Я», «Ти», «Воно», «Ми». «Інші» об'єктивуються в людях, природі, суспільстві, культурі, космосі, божестві, тексті, комп'ютері тощо [19].

Професійно-педагогічна комунікація як своєрідний процес взаємообміну інформацією є засобом здійснення професійної діяльності кожного вчителя, уміння якого має базу з однієї сторони, на спеціальних професійних знаннях та різних професійних вміннях, а з іншої сторони – на вмінні здійснювати взаємообмін інформацією з учнями, батьками, колегами, адміністрацією, працівниками освіти тощо, досягаючи взаєморозуміння.

Поняття комунікативної компетентності підкреслює функціональні аспекти мови (правила вживання), де мовна продуктивність є проявом такої компетентності. Такі типи правил можуть дозволити вчителям використовувати відповідну комунікативну поведінку для передачі того чи іншого змісту [54, с.35-38]. Крім того, комунікативна компетентність залежить як від знань, так і від умінь користуватися мовою.

Серед існуючих моделей комунікативної компетентності було запропоновано дві важливі для розуміння та практичного застосування поняття для навчальних цілей. Відповідно до Брауна (2007), модель Канале та Суейна (1980) включає чотири складові комунікативної компетентності: граматичну компетентність, яка відноситься до "знання лексичних одиниць та правил морфології, синтаксису, семантики речень та граматики, компетенція дискурсу, що пояснює здатність пов'язувати речення для побудови послідовного дискурсу у змістовне ціле; соціолінгвістична компетентність, яка стосується соціальних правил використання мови Хаймсом. Тобто будь-яке висловлювання будується у соціокультурному контексті, який його визначає [2].

Нарешті, стратегічна компетентність, згідно з Канале та Суейном (1983), відноситься до «стратегій вербальної та невербальної комунікації, які можуть бути залучені до дії, щоб компенсувати зриви у спілкуванні». Ця стратегія використовується ораторами для компенсації недосконалого знання правил [40].

У більш детальній моделі Бахман пропонує мовну компетенцію, яка показує зв'язки між трьома категоріями: організаційна компетентність, яка охоплює граматичну компетентність (словниковий запас, морфологію, синтаксис, фонологію та графологію) та текстова компетентність (згуртованість та риторична організація). З іншого боку, прагматичну компетентність складають ілюкаторна компетентність (ідеаційна, маніпулятивна, евристична та образна) та соціолінгвістична (чутливість до відмінностей у діалекті чи різноманітності, чутливість до відмінностей у реєстрі, чутливість до природності та здатність інтерпретувати культурні посилання) і фігури мови). Для Бахмана стратегічна компетентність пов'язана з "загальною здатністю, яка дозволяє індивіду максимально ефективно використовувати наявні здібності при виконанні певного завдання" [6].

Комунікативна компетентність - це конструкція, яка не піддається вимірюванню; її потрібно спостерігати, аналізувати та описувати, оскільки це засвідчується переважно усною та письмовою продукцією учнів. Таким чином, усне виробництво має бути записано та переписано, а письмові тексти можна описати та проаналізувати.

Ефективність її втілювання гарантує компетентність у здійсненні комунікації, іншими словами поєднує усвідомлене розуміння вчителем цінності комунікативної діяльності, теоретичну і практичну готовність до її кваліфікованого виконання [19, с. 37]. Тлумачення поняття професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього учителя важливим є дослідження професійно комунікативної компетентності вчителя, проведене С. Скворцовою та Ю. Вторніковою.

Поняття професійно-комунікативна компетентність вчителя іноземних мов вони трактують як інтегративне особистісне утворення, що виявляється у процесі педагогічної комунікації з молодшими школярами, батьками та колегами, як здатність актуалізувати і застосовувати здобутий досвід комунікативної діяльності, а також індивідуально-психологічні якості особистості для досягнення цілей та завдань навчання і виховання, що зазначені в Державному стандарті загальної початкової освіти через розв'язування комунікативних задач [33, с.38-41].

Терміном «компетентність» визначають рівень професіоналізму у вчителів. Таким чином, компетентність – це результат професійного досвіду, або наслідок його надбання протягом професійної діяльності, котра забезпечує глибоке знання своєї справи, сутності роботи, що виконується, засобів досягнення цілей, здатність правильно оцінювати професійну ситуацію, що склалася, і приймати у зв'язку з цим потрібне рішення [13].

О. Низовець визначає поняття комунікативна компетентність як здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми в рамках професійної діяльності, що є інтегральним, відносно стабільним, цілісним утворенням, котре проявляється в індивідуально-психологічних властивостях та особливостях спілкування, включає сукупність знань, досвіду, якостей, здібностей особистості, які дозволяють ефективно виконувати професійні комунікативні функції.

Комунікативна здатність людини ґрунтується на таких компетенціях як мовленнєва тобто розуміння, говоріння та письмо);

- мовна (знання фонетики, графіки, орфографії, лексики, граматики);
- дискурсивна (комунікативні вміння, пов'язані з умовами реалізації окремих мовленнєвих функцій із застосуванням адекватних мовних моделей-зразків);
- соціокультурна та соціолінгвістична (знання, вміння використовувати у спілкуванні та пізнанні соціокультурні і соціолінгвістичні реалії);

- стратегічна (розвиток здатності студентів/учнів до самостійного навчання і самовдосконалення, бажання спілкуватися, слухати, розуміти інших, адекватної оцінки та самооцінки)[2].

Поняття компетентнісного підходу виводиться із взаємозалежних понять «компетентність», «компетенція», «компетентний». Відповідно до лінгвістичного трактування компетентний працівник – такий, «який має достатні знання у конкретній галузі.

Компетенція - це коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи, коло питань, у яких дана особа має повноваження, знання, досвід, сукупність знань, навичок, умінь, сформованих у процесі навчання тої чи іншої дисципліни, а також здатність до виконання певної діяльності; професійна компетенція – здатність до успішної професійної діяльності; компетенція спеціаліста – єдність знань, професійного досвіду, здатності діяти і навичок поведінки індивіда, обумовлених заданою ситуацією, її метою і посадою індивіда.

Як бачимо, існує значна кількість наукових визначень зазначених понять. Спільним у цих визначеннях є те, що компетенція – це сукупність здобутих людиною знань та умінь у певній галузі, а компетентність – це здатність реалізувати ці знання та вміння в конкретній професійній діяльності.

Дослідники виділяють такі складові компетентності фахівця, як наявність професійних знань, умінь та навичок, необхідних для розв'язання конкретних проблем, тобто фактично розглядають компетентність як сукупність стратегій, необхідних для творчої реалізації вчителя. Компетентність мусить бути реалізована в певній конкретній ситуації.

Компетентним є вчитель, який може використати набуті знання, вміння, досвід для розв'язання проблем у конкретних умовах професійної діяльності [5, с. 143]. Позитивний кінцевий результат цієї діяльності можливий лише тоді, коли людина глибоко зацікавлена в цьому, тобто розвинена її мотиваційна сфера. Поєднання знань, умінь та позитивної мотивації

професійної діяльності, а також ініціативи, організаторських здібностей сприяють розвитку компетентності педагога, що виявляється в його здатності моделювати та оцінювати власні професійні дії як завчасно, так і на далеку перспективу.

Про стан професійної підготовки майбутніх учителів свідчать як кінцеві показники їх готовності до роботи з дітьми, так і проблеми, які виникають у процесі навчання.

Фахівці у галузі дослідження компетентностей вказують, що «будь-який крок у напрямі до ефективної освіти, тобто до навчання, спрямованого на розвиток компетентності, спричиняє значну зміну ролі вчителя. Ця зміна передбачає перехід від концепції викладання як передачі повідомлень до концепції викладання як сприяння розвитку. Перехід до справжньої освіти включає несподівані для багатьох зміни в уявленнях про природу суспільного розподілу і шляхи управління ним, несподівані зміни в ролі вчителя і нові уявлення про компетентність учителів».

Спираючись на сучасні наукові дослідження, професійно-педагогічну компетентність ми розглядаємо як інтегративну професійно-особистісну характеристику вчителя, що включає спеціальні знання та вміння, здатність і готовність здійснювати спеціальний вид професійної діяльності. Професійно-орієнтовані компетентності включають такі найважливіші вимоги до майбутніх учителів іноземних мов:

1. Знання основних концепцій та розуміння тенденцій розвитку освіти в школах України та зарубіжжя.
2. Знання змісту державних програм освіти, їх змістових ліній.
3. Володіння базовими знаннями з дисциплін, які вивчаються в школі.
4. Уміння логічно і послідовно викладати ці знання учням з урахуванням їх вікових особливостей.
5. Уміння розв'язувати завдання, пов'язані з практичним застосуванням теоретичних знань з навчальних предметів.

6. Уміння самостійно здійснювати пошук та аналіз інформації з галузей, які вивчаються в школі.

7. Здатність до проектування нових і вдосконалення існуючих технологій викладання навчальних дисциплін.

8. Уміння проводити консультативну та гурткову роботу з учнями.

Щодо проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх учителів іноземних мов, слід зазначити, що Державний стандарт загальної освіти вимагає професійної підготовки майбутніх педагогів на основі комунікативно-діяльнісного підходу [42, с. 66-67].

На сьогоднішній день сучасний вчитель повинен ще у стінах вузу навчитися не тільки вирішувати різні професійні задачі у стандартних умовах, а й стати спеціалістом, здатним підходити до справи творчо. У кінцевому результаті абітурієнт которий характеризується належним рівнем професійно-педагогічної компетентності, мусить здобути фундаментальними педагогічними і психологічними знаннями, які є основою методик викладання усіх навчальних дисциплін у школі; цільовим, стимулюючо-мотиваційним, змістовим, операційно-дійовим, емоційно-вольовим, контролью-регулюючим та оцінно-результативним компонентами навчального процесу; усвідомлювати психолого-педагогічні особливості розвитку особистості молодшого школяра; усвідомлювати закономірності роботи навчально-виховного процесу; набратися новою методологією та методикою лінгвістичної освіти; не лише опанувати потрібний об'єм лінгвістичних знань та вмінь, проте й розуміти їх внутрішню логіку та міжпредметні взаємозв'язки; здобути вміннями професійної самоосвіти та самовдосконалення, педагогічного спорідненість і рефлексії тощо [39].

Уявлення комунікативної компетентності вчителя розкриває сутність комунікативного підходу в навчанні мови.

Вираз «комунікативна компетенція» був уперше використаний Д. Хаймсом у 1966 р. Він визначив його немов “знання, що забезпечують індивідові перспективу здійснення функціонально спрямованого

мовленнєвого взаємозв'язка, інакше кажучи через те, що необхідно усвідомлювати те, хто говорить, для досягнення успіху в комунікації в середовищі іншомовної культури”. [63]

Протягом кількох десятиліть це розуміння комунікативної компетенції, яке раз-у-раз вживалося як синонімічне до поняття «комунікативна компетентність», набуло багатьох трактувань подібно до праць зарубіжних, і вітчизняних учених, особисто розглянуто його лінгвістичні, прагматичні, соціолінгвістичні та інакші аспекти.

К. Кастормаднус, Ю. Хабермас, М. Хайдеггер, Г. Щедровицький трактує це новоутворення як здатність розуміти зайняту власну позицію у діяльності та презентувати її для досягнення взаємного розуміння [45].

Освіченість є соціальним інститутом, крізь котру проходить кожна людина, набуваючи при цьому рис особистості, фахівця та громадянина. За допомогою кваліфікованій діяльності педагога реалізується державна (агресивна) геополітика у створенні інтелектуального, духовного та культурного потенціалу нації, розвитку вітчизняної науки і техніки, збереженні і примноженні культурної спадщини, вихованні і підготовки молоді до майбутнього самостійного існування – формуванні людини майбутнього. З огляду на те заклади освіти на нинішній день приділили значну увагу формуванню у майбутніх спеціалістів професійної компетентності

Професійна компетентність або професіоналізм передбачають присутність професійних знань (суспільних, психолого-педагогічних, предметних, прикладних умінь та навичок). Їх змістом є обізнаність із предметом, методиками його викладання, досвід з педагогіки і психології. Особливостями професійних знань є їх комплексність (потребує здатність узагальнювати матеріал, розглядати педагогічні ситуації, спиняти свій вибір прийомах взаємодії), натхненність (висловлення власного погляду, сприймання проблеми, своїх міркувань).

Т. Добудько вважає, що компетентний учитель організує педагогічну діяльність так, щоб вона була спрямована на отримання усвідомленого результату [3, с. 45].

На думку А. Маркової, зокрема компетентною є та людина, яка: неперевершено розв'язує задачі навчання й виховання, готує для майбутнього суспільства, випускника з бажаними психологічними якостями; задоволена професією; досягає бажаних результатів у розвитку особистості учнів; має й усвідомлює перспективу свого професійного розвитку; особистості учнів; має й усвідомлює перспективу свого професійного розвитку; відкрита та готова для постійного професійного навчання; збагачує навички професії за допомогою особистому творчому внеску; соціально активна в суспільстві; віддана педагогічній професії, прагне підтримувати навіть у складних умовах її гордість і гідність, професійну етику; готова до якісної та кількісної оцінки своєї праці, уміє сама це робити [4, с.89].

Гузій вважає, що варто відокремлювати професійну підготовку фахівця та його професіональну компетентність [1, с.66].

Хоружа трактує професійну компетентність учителя подібно до інтегрування відповідного до його професійних знань, умінь, навичок, особистісних якостей, що виявляються в результаті діяльності [5, с.49]

За аналізом праць науковців не заборонено визначити такі ключові компоненти професійної компетентності [2, 3, 4]: інформаційна, комунікативна, продуктивна, моральна, психологічна, предметна, соціальна.

Через те розуміння «компетенції та компетентності» набагато ширші за розуміння «знання, уміння, навички», з огляду на те що охоплюють: напрямок особистості (мотивацію); здібності особистості до подолання стереотипів, сприйняття проблеми, виявлення принципів, гнучкості здатність мислити темперамент особистості – самостійність, систематичність вольові якості [12]. Більше розгорнене значення цього поняття трактується так, що “комунікативна компетенція” – потенціал для творчої мовної

діяльності. Чим більший альтернатива тим краща комунікативна компетенція учня, тим багатший потенціал змістових засобів.

Відомо, що основним у діяльності вчителя є присутність глибоких знань з дисциплін, які він викладає, та наукових галузей, дотичних до цих дисциплін, а у свою чергу здібність їх практичного застосування й методики викладання в школі. Все одно знання у наш час старіють та оновлюються неймовірно швидко. З огляду на те що під час завдань професійної підготовки майбутніх вчителів важливе місце займає зростання їх критичного мислення, іншими словами здатності відділяти нове, потрібне від неактуального, добирати ефективні шляхи розв'язання проблем, захищати власну позицію.

У контексті різних підходів до окреслення сутності іншомовної комунікативної компетентності звертається Н. Копилова. З погляду особистісного підходу, ця компетентність, на її думку уособлює актуалізацію іншомовних компетенцій ніби базових навичок, передбачає готовність до їх прояву, володіння знанням змісту компетенцій, досвідом демонстрації компетенцій у різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях, відносини до змісту компетенцій та об'єкту їх застосування, емоційно-вольову регуляцію процесу і результату вживанні компетенцій [60].

У рамках системно-структурного підходу, іншомовна комунікативна компетентність постає як система, до складових якої належать: комунікативні та пізнавальні якості пізнавальна активність, мотивація, креативність і готовність до іншомовного спілкування. З погляду акмеологічного підходу, іншомовна комунікативна компетентність становить багаторівневу інтегральну особистісну рису що дає людині змогу висловлювати та ефективно приймати рішення, вирішувати задачі та проблеми різного рівня складності в сфері іншомовної взаємодії [58, с.145].

Таким чином узагальнюючи найбільш значущі, формулювання та наукові концепції вітчизняних і зарубіжних авторів, погоджуючись із М. Сімоненко, визначаємо полікультурну компетентність майбутнього вчителя

як інтегративну рівень особистості майбутнього фахівця, що формується в процесі навчання та включає систему полікультурних знань, умінь, навичок, інтересів, потреб, мотивів, цінностей, полікультурних якостей, досвіду, соціальних норм і правил поведінки, необхідних для повсякденного існування й діяльності у сучасному суспільстві, що реалізується в здатності ефективно приймати рішення, завдання педагогічної діяльності в ході позитивної взаємодії із суб'єктами освітнього [51].

Сучасний викладач іноземної мови мусить усвідомлювати основні позиції політики в шкільній освіті; системи мови та основних лінгвістичних і категорій, механізмів мовлення, а також історії, культури, нинішній стан країни, язык якої вивчається, все те, охоплює розуміння іншомовної комунікативної компетентності, основними структурними компонентами якої є: мовна, мовленнєва, соціокультурна, навчально-стратегічна компетентності;

2.2. Зміст професійної компетентності вчителя англійської мови

В умовах реформування української освіти до підготовки педагогічних кадрів висувуються нові вимоги. Сучасний педагог, здатний забезпечити гнучке особистісно-орієнтоване навчання та виховання, формування компетенцій, необхідних для подальшої результативної діяльності в багатомовному, полікультурному, інформаційно розвиненому суспільстві, спроможний розвивати креативні здібності учнів та навчати їх головного уміння – "уміння вчитися самостійно", повинен володіти принципово відмінними від традиційних методами організації навчально-виховного процесу. Саме тому детальне вивчення та раціональне вирішення проблеми формування професійної компетентності вчителів англійської мови набуває особливої актуальності. [7, с.73]. Однак, перш ніж перейти до аналізу останніх досліджень, в яких започатковано розв'язання вказаної проблеми, прокоментуємо особливості вживання ключових термінів.

Педагогічна практика є важливим етапом освіти вчителів, який забезпечує можливості для вчителів замислитися над своєю розвиваючою філософією навчання та ввести їх у дію. Цей процес допомагає вчителям подолати розрив між теорією та практику, щоб увійти у професійне навчальне середовище, поділившись, співпрацювати та співпрацювати зі своїми більш досвідченими однолітками та спостерігати досвідчені вчителі в класі.

Зміни в сучасній освітній системі роблять навчання необхідним для вчителів, тобто підвищення їх професійної кваліфікації та компетентності.

Основна мета сучасного навчання - узгоджувати сучасні та майбутні потреби окремої людини, суспільства та держави. Вчитель з відкритим мисленням, який передбачає результати своїх операцій та моделює освіту процес є гарантією досягнення цілей. Ось чому в наш час попит на кваліфікований, творчий, конкурентоспроможний вчитель, здатний виховувати людину в модерні, стрімко змінюється світ різко збільшився.

Термін «професійна компетентність» активно вживався з 90 -х років минулого століття минулого століття і концепція стала предметом спеціального, всебічного дослідження багатьох дослідників, які займаються освітньою діяльністю (Т. І. Руднєв, Г. Штейн, Фуллан М. Г., Фрімен Д. і Г. Крукс тощо) [30].

Під професійною компетентністю вчителів можна розуміти сукупність професійних та особистих навичок, необхідних для успішного навчання.

Розвиток професійної компетентності означає розвиток творчої індивідуальності, схильність до формування освітніх інновацій, здатність адаптуватися до змін у освітньому середовищі. Професійний рівень вчителів має безпосереднє відношення до соціально-економічного та духовного розвитку суспільства [57, с.134].

На основі вимог стало можливим виділити основне шляхи розвитку професійної компетентності вчителя:

–Робота в педагогічних спілках, творчих групах;

- Дослідницька, експериментальна діяльність;
- Інноваційна діяльність, розробка нових освітніх технологій;
- Різні форми підтримки освіти;
- Активна участь у освітніх конкурсах, майстер -класах, майстер
- заняття, форуми та фестивалі;
- Узагальнення власного педагогічного досвіду;
- Використання інформаційних комп'ютерних технологій (ІКТ)

Але жоден із цих методів не буде ефективним, якщо вчитель сам не усвідомлює необхідність вдосконалення власної професійної компетентності.

Дуже важливо створити умови, в яких вчителі реалізують себе власних потреб для покращення своїх професійних якостей. Аналіз особистого педагогічного досвід активізує професійний саморозвиток вчителя. Учитель має бути залучений до розвитку вищої освіти управління закладом, що сприяє розвитку його професіоналізму.

Розвиток професійної компетентності - це динамічний процес впровадження та модернізації професійного досвіду, що призводить до розвитку індивідуальних компетентностей, накопичення професійного досвіду, який передбачає постійного розвитку та самовдосконалення. Ключові показники професійної компетентності вчителів іноземних мов включають необхідність розвитку навичок комунікативного та міжособистісного спілкування учнів комунікації, компонентами якої є мовна, тематична, соціокультурна, навчально -пізнавальна компетентність [46].

Успіх діяльності учнів на уроках англійської мови залежить від того, як вчитель заклав основу мотивації учнів до навчання та самоосвіти. Показники цієї компетентності включають оволодіння належним навичками, а також знання сучасних технологій навчання, щоб знайти необхідне інформацію та аналізувати її.

Компетентність – це здатність суб'єкта приймати конкретні рішення у певній галузі діяльності і нести відповідальність за їхні наслідки. Головним показником рівня кваліфікації будь-якого сучасного фахівця, зокрема

вчителя, є його професійна компетентність. Існують різні підходи до визначення суті та структури професійної компетентності.

Компетентність є фундаментом професійної майстерності, яка формується в процесі конкретної діяльності [63, с.75]. Як зазначає Н. Г. Ничкало, пріоритетним завданням професійного навчання на сучасному етапі є підготовка «кваліфікованих, конкурентоспроможних кадрів із високим рівнем професійних знань, умінь, навичок і мобільності, які відповідають вимогам науково-технічного прогресу і ринковим відносинам в економіці, виховання соціально активних членів суспільства, формування в них наукового світосприйняття, творчого мислення, кращих людських якостей, національної свідомості» [23].

Професійну компетентність визначають як професійну підготовку (теоретичну і практичну) і здатність фахівця виконувати певні завдання та обов'язки, як критерій відповідності фахівця вимогам професійної діяльності, а також як найвищий рівень професійної майстерності, що надає можливості досягати високих результатів у певній професійній діяльності.

Іванцова Н.Б. визначає наступні компоненти професійної компетентності майбутнього вчителя: знання (логічна інформація про навколишній і внутрішній світ людини, зафіксована в її свідомості), вміння (психічні утворення, які полягають у засвоєнні людиною способів і навичок діяльності), навички (дії, сформовані в процесі повторення і доведені до автоматизму), професійна позиція (система сформованих установок і орієнтацій, відношення і оцінок внутрішнього і навколишнього досвіду, реальності і перспектив, а також домагань, які визначають характер дій, поведінки) [41, с.55-59].

У сучасній педагогічній та методичній літературі проблема формування професійної компетентності вчителів саме іноземних мов висвітлювалася такими вченими, як: Е. Г. Азімов, А. Н. Щукін, Л. І. Морська, Н. В. Харитоновна, О. Б. Бігич, Н. В. Баграмова.

Так, Е. Г. Азімов та А. Н. Щукін розглядають професійну компетенцію як здатність вчителя до успішної професійної діяльності. Ця компетенція передбачає наявність знань з дидактики, психології, мовознавства, психолінгвістики та інших наук, значимих для діяльності педагога, володіння професійними вміннями, а саме конструктивними, організаційними, гносеологічними й комунікативними.

На думку вчених, професійна компетенція включає чотири види компетенції:

- мовну компетенцію, яка надає уявлення про систему мови та про вміння користуватися нею для розуміння мовлення інших людей, вираження власних думок в усній або письмовій формах, а також аналізу мовлення учнів з точки зору його відповідності нормам виучуваної мови;

- мовленнєву та комунікативну компетенції, які забезпечують здатність користуватися мовою як засобом спілкування у різних його сферах та різних ситуаціях;

- методичну компетенцію, яка дозволяє користуватися мовою у професійних цілях, навчати мови [55, с.84].

Харитонова визначає професійну компетенцію вчителя іноземної мови немов інтегральну рису особистості педагога, що охоплює комплексну цілість особистісних, професійних, комунікативних властивостей, які визначають загальний розвиток оволодіння професійно-педагогічною діяльністю на той основі професійних знань, навичок і вмінь, взаємовідносиндо них і рівня оперування ними, що дозволяє вчителю іноземної мови виправдовувати професійну дію найбільш ефективно, а у свою чергу сприяє саморозвитку і самовдосконаленню особистості у професійній діяльності. Дослідниця пропонує структуру професійної компетенції вчителя, яка містить три компоненти: процесуально-діяльнісний [59].

Дослідження О. Бігич розкриває необхідність розуміння і методикку підготовки майбутніх учителів до навчання іноземної мови учнів початкової

школи. Автор визначає професійно-педагогічну мету викладання іноземних мов на факультетах початкових класів, особисто "педагогізацію" курсів іноземних мов, що дозволяє здійснити навчання норм іншомовного взаємозв'язку паралельно з вивченням лінгводидактичних і дидактикометодичних аспектів комунікативного викладання іноземних мов, а також оволодіння етикетом комунікативно навчаючого педагогічного мовлення [4].

Першою складовою у структурі професійної діяльності вчителя іноземної мови, на думку О. Бігич, є предметно-методичні, процедурні та методологічні досвід який у своїй структурності складає систему базових знань [56].

Бігич виокремлює низку професійних умінь, які входять ажно загальнокомунікативної педагогічної та предметно-методичної підготовки майбутніх учителів іноземної мови в початковій школі. А саме:

- вміння, орієнтовані на пізнання учнів і самопізнання;
- вміння цілеспрямовано набавляти навчально-комунікативну перевагу на учнів у процесі напучення іноземної мови та вмінь, які забезпечують власне педагогічну мовленнєву поведінку;
- вміння, орієнтовані на реалізацію і наступну корекцію плану іншомовного послідовність та вміння, необхідні заради здійснення соціального контакту
- вміння розглядати іншомовне педагогічне пов'язання та спілкування [46].

Баграмова розглядає професійну педагогічну компетентність учителя іноземних немов як багатокомпонентне формування що складається із ключових, базових та спеціальних компетенцій. Ключові компетенції проявляються у здатності приймати рішення професійні доручення на основі застосування інформації, комунікації, з огляду на те, що числі іноземною мовою, соціально-правових основ поведінки особистості у громадянському суспільстві.

Під професійною компетентністю вчителя англійської мови початкової освіти слід за Н. Баграмовою, ми розуміємо комплекс його ключових, базових та спеціальних компетенцій, які утворюють структуру цієї компетентності.

Важливим складником творіння професійної компетентності сучасного вчителя іноземних мов є самонавчання, самоудосконалення знань та навичок іноземної мови. Ця проблема перш за все вправно окреслюється в європейській іншомовній освіті, адже самонавчання іноземних мов пов'язане з реалізацією сучасних потреб особистості набувати певних знань у вивченні іноземної мови. Компетенцію самонавчання, поліпшення навичок іноземної мови відносять до ключових компетенцій не лише учнів, а й учителів іноземних мов. Гіпотеза самонавчання, або автодидактика бере зачин ще від Фоми Аквінського (XIII ст.) і практикується ніби індивідуальна асоціація процесу навчання, освіта за межами навчального закладу [36, с.113].

З позиції системного підходу всі освітні системи дозволяють досліджувати як штучні та природні. відповідним чином шкільний рік та процес може здійснюватися як природно – понад чим повсякденне спорідненість і взаємодію людей, так і організовано – понад діяльністю, якою займаються навмисне виділені та підготовлені люди (вчителі). Підвищення (самонавчання) іноземних мов є особливим видом природної самоорганізованої пізнавальної діяльності, яка направлена на автономне дослідження іноземної мови, результатом якої є зростання компетенції самонавчання іноземних мов і породження індивідуальної моделі самонавчання [44].

Потрібність до професійної компетентності вчителя іноземних мов можна компілювати у такому стані званого професійного портфоліо педагога з набором фахових компетенцій, які забезпечують професійний зростання особи в цілому.

Компетентність таким чином це складова фахової підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкової освіти полягає у формуванні

професійних теоретичних і практичних навичок і вмінь, мотивів діяльності, особистісних якостей, наявності досвіду професійної діяльності, умінні творчо уявляти в розвитку творчого потенціалу, ціннісних орієнтацій, які дозволяють самотужки й ефективно реалізовувати потреби педагогічного процесу.

Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови здійснюється понад тим що призначення освіти і являє собою процес оволодіння стійкими, інтегрованими, системними знаннями з педагогіки, психології, методики навчання іноземної мови, уміннями практикувати їх у нових нестандартних ситуаціях, зростання особистісних якостей і властивостей, що забезпечить особистості майстерність до продуктивної професійної діяльності [24].

Розвиток особистості педагога нерозривно пов'язано з його прагненням до самостійного поповнення своїх знань, підвищення професійної компетентності. ступінь кваліфікації та педагогічної майстерності у кожного педагога свій, з огляду на те, що кожен на свій розсуд обирає форму методичної роботи, засіб удосконалення педагогічної техніки і технології, при цьому використовувались інтерактивні форми роботи з педагогами, що значно підвищило їх зацікавленість.

На сьогоднішній день, сучасний професійний рівень знань та освіченість педагогічна в якості методологічної основи використовує компетентнісний підхід. Незлічена кількість вчених (Е. Гальскова, Є. Соловова, В. Сафонова і ін.) сходяться на думці, що це найбільш затребуваний спосіб підготовки майбутніх вчителів [1].

Лисенкова Л. експериментально доведені переваги такого підходу, а саме:

- за винятком знань, умінь і навичок, компетентнісний підхід дозволяє комплектувати особистісні, а у свою чергу професійні компетентності майбутнього фахівця;

- Він спрямований на підсумок освіти, а не тільки на процес;

- При такому підході у студентів формується майстерність практикувати отриманий досвід у практичній діяльності, застосовувати їх в різних професійних і життєвих ситуаціях;

- Компетентнісний підхід гарантує успіхи результатів освіти, слідуючи загальноєвропейським тенденціям. Результати освіти, виражені на мові компетенцій сприяють розширенню академічного і професійного визнання, дозволяють одружувати дипломи і кваліфікації. Таким чином, формування компетенцій стає основним результатом професійної педагогічної освіти [27].

Компетентнісний підхід полягає в тому, щоб визначити цілі та потреби освіти, започатковувати та створювати освітній процес і оцінити освітній результат. При компетентнісний підхід перевага віддається непередачі якнайкраще більшої кількості знань, а розвитку здатності застосовувати отримані знання та вміння, самотужки їх здобувати. Актуальність компетентнісного підходу продиктована вимогою суспільства з його швидко мінливих умов життя і переходом до інформаційного суспільства [11].

Говорячи про професійну компетенцію вчителя англійської мови треба сказати, що комунікативна компетенція є найважливішою. (у розповіді) у цей час на перше місце ставиться формування комунікативної компетенції учнів.

Головним показником успіху вчителя є вживання отриманих учнями знань взагалі на практиці. проте досвід показує, що одного здібність легко та чітковисловлювати думки і писати іноземною мовою не вистачає. треба у свою чергу мати досвід особливостей культури і способу мислення, історії, традицій країни досліджуваної мови.

Формування іншомовної комунікативної компетенції, готовності до реального (чого з чим) пов'язання іноземною мовою є основною метою освіта іноземної мови на сучасному етапі в основній школі. Основна ж намір вивчення англійської мови в початковій школі - це формування бази для успішного подальшого (кріві) дослідження мови, а також формування та підтримку мотиваційної бази [9, 48].

звернення школярами основної мети навчання англійської мови сприяє їм вихованню. Беручи співучасть в діалозі, учні розвивають свою спритність до спілкування, сприймання важливості обмірковування іноземних мов в сучасному світі. Вони виробляють толерантність до інших поглядів, стають більш терпимими і комунікабельними.

Говорячи про нові стандарти, необхідно пригадати і про урок. Урок є багатофункціональною одиницею освітнього процесу, де зосереджуються і реалізуються всі педагогічні впливи; відбувається взаємозв'язок вчителя і учнів, спрямоване не тільки на активізацію пізнавальних можливостей, а й на систематичне, цілеспрямоване обмірковування особистісних проявів кожного учня. На сучасному етапі урок мусить бути у відповідності не тільки віковим особливостям наших учнів, а й сучасним реаліям світу, тоді в рамках 45 хвилин не заборонено витворити позитивну мотивацію до вивчення англійської мови в подальшому [5].

Досягнення діяльності учнів на уроках англійської мови залежить через те як вчитель заклав основу мотивації учнів до навчання та самоосвіти. Відомості цієї компетентності включають оволодіння належним навичками, а у свою чергу знання сучасних технологій навчання, щоб знайти необхідне інформацію та аналізувати її [14].

Таким чином основним принципом фахового розвитку є всесторонній розвиток фахової компетентної особистості й формування активного педагогічного працівника, готового нести відповідальність. Цей профіль можливо досліджувати як карту неперервності освіти, метою якої є формування і зростання професійної компетентності вчителя іноземної мови. При цьому наголошення здійснюється на процес навчання і розвитку. високоякісне зростання компетентності фахівців посилює його конкурентоспроможність, що є важливою вимогою в сучасних умовах, коли зростає суспільна необхідність в професійній ініціативі, іншими словами все більше цінується не репродуктивний, а творчий характер взаємин вчителя до своєї діяльності.

Здійснивши розгляд основних компонентів професійної компетентності вчителя іноземних мов, можна (засади) встановлювати що:

– до її складу входить група компетенцій (комунікативна, філологічна, психолого-педагогічна, соціокультурна тощо), які пов'язані з когнітивними складниками та компонентом поведінки;

– компетенції фахівця не є раз і навіки сформованими: їх треба постійно поліпшувати за допомогою самовдосконалення чи самостійного дослідження іноземних мов.

Так само професійна компетентність розуміється нами ніби комплекс професійних і особистісних якостей, необхідних для успішної педагогічної діяльності. Розвиток та розиток професійної компетентності – це розвиток творчої індивідуальності, здатності адаптуватися до зміни педагогічного середовища, сприймання педагогічних інновацій тощо [20, с.59].

Дослідження наукових праць із досліджуваної проблеми дозволяє нам встановлювати що успішність педагогічної діяльності в сучасному багатонаціональному суспільстві залежить від рівня сформованості полікультурної компетентності, яку вважаємо одним з основних складників професійної компетентності вчителя іноземної мови. [40].

Вже зараз професійна компетентність вчителя в умовах особистісно зорієнтованого навчання - це не тільки володіння знаннями, вміннями та досвідом з предмету, але й майстерність сформувати внутрішню мотивацію пізнавальної діяльності, влучно логічно і доступно розповідати свої думки, під час уроку влаштовувати співпрацю відшукувати шляхи оптимального спілкування, бути здатним розкрити творчий потенціал, розвивати мислення учнів. Важливо, щоб учитель був готовий до постійних змін, мав бажання поліпшуватися бути зацікавленим у підвищенні свого фахового рівня (до чого) згідно з чим до вимог часу.

Висновки до розділу 2

Сучасна українська педагогічна освіта лише починає використовувати поняття про компетенції в тому сенсі, яким користуються європейські країни.

Структура професійної компетентності вчителя включає знання предмету, методика його викладання, педагогіку, психологію, високий рівень професійної самосвідомості та професійних навичок.

Варто додати, що не існує єдиного узгодженого визначення та переліку ключових компетентностей. Оскільки компетентності - це насамперед замовлення суспільства на підготовку його громадян, такий перелік багато в чому визначається узгодженою позицією соціуму в певній країні або регіоні.

Для нашої країни тенденції європейської освіти ніколи не були байдужими. Але наша освіта завжди вибирала «свій шлях», обумовлений специфікою вітчизняних традицій і процесів. Не будуть виключенням, швидше за все, й тенденції підсилення ролі компетентностей в освіті. Також, необхідно зазначити компетентності, пов'язані зі здатністю учнів до креативної діяльності. Зараз цікавлять креативні компетентності як загального порядку, тобто ключові компетентності, так і конкретні, які стосується творчості в окремих освітніх сферах, навчальних предметах чи видах діяльності.

Слід зазначити, що професійна компетентність пов'язана з особистісними характеристиками вчителя на які можуть вплинути його особисті якості. Вчені виділяють такі професійно важливі якості, як інтерес та любов до дітей, чесність, педагогічність сила спостережливості, педагогічний такт, уява, товариськість, наполегливість, навіть норавливість, професійна працездатність, самооцінка, організаторські здібності.

Компетентність характеризує здатність особистості до успішної реалізації певних функцій, здійснення діяльності або вирішення завдань, що є зовнішніми щодо особистості та викликані соціальними вимогами й індивідуальними потребами. Компетентність формується та виявляється у діяльності, а отже являє собою складну, багатогранну й багатоаспектну характеристику цієї діяльності відповідно досоціального замовлення до неї.

Як реалізований потенціал особистості, вона існує як складна комплексна її характеристика, система особистісних ресурсів (знань, вмінь, способів дії, мотивів, ставлень, особистісних якостей, ціннісних орієнтацій тощо), що забезпечують ефективну дію.

РОЗДІЛ 3.

ОБҐРУНТУВАННЯ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

3.1. Обґрунтування майстерності майбутніх вчителів англійської мови

Однією з важливіших проблем у педагогіці, є проблема педагогічної майстерності. Вона є однією з важливіших аспектів, яка як пам'ятка обрана за покликом серця, наполеглива, чесна, натхненна робота що збагачує всесвіт мудрістю, знаннями, і найголовніше це те, що майстерність неможлива без педагога [17].

Важливість педагога в освіті обумовлювана тим, що всі освітні ідеї, концепції та закони які реалізуються у реальній педагогічній практиці лише, переломлюючись через призму його особистості і набувши індивідуалізації, яке з'ясувалося у його конкретній педагогічній дії. Зі слів К. Ушинського, которий зазначав, що абсолютно жодна платформа викладання та методика виховання, якою б вона не була, коли б вона не перейшла у переконання вихователя, вона є та й буде мертвою літерою, яка не має ніякої сили. [18].

Цю ідею підтримував і розвивав у своїй роботі, визначний академік І. Зязюн, який визначав, що усе в нашому житті починається з учителя. Але учителем не який може стати лише той педагог, який має високий фаховий рівень освідченності [2].

Отже це питання є досі актуальною темою для викладання іноземної мови у закладах освіти. В умовах соціально-педагогічної ситуації у всьому світі нової освітньої ідеології і різноманітності шляхів обмірковування іноземних мов, вчителю прийдеться зуміти діяти не відповідним чином до влучно написаних правил, а незалежно до особистісного підходу, та лише того, що найбільш підходить до умов навчання.

Педагоги практикують проведення уроків, опираючись переважно на інтуїцію і досвід. Але навіть найталановитіші деколи відчувають

безперспективність і звинувачують себе. Не завжди зв'язки зі школярами є позитивними. Незчисленна кількість психологів визначають причину тому в авторитарності, що має місце в нашому суспільстві і, як наслідок, у закладах освіти. У спробах відмовитися від «командного» виховання і навчання обертаються безладом і розладом у самій групі. Така суперечність посилює роз'єднаність і хвилювання. У результаті дорослі і школяри не можуть відшукати спільної мови. Що призводить до низьких показників якості навчального процесу.

Професійна діяльність вчителя визначається особливістю його професійних, предметних, особистісних та комунікативних якостей.

Таким чином викладач іноземної мови мусить мати великий обсяг знань з іноземної мови, володіти лінгвокраїнознавчою та соціокультурною інформацією, володіти методикою навчання іноземної мови та бути ментором у даній сфері. Що стосується знань з методики навчання іноземної мови, студента як майбутнього викладача треба не лише навчити правильного застосування фонетики, лексики, граматики та різних видів мовної діяльності іноземною мовою, проте так само і утворювати у нього систему методичних понять, показати їх співвідношення і взаємозалежність [29, с.46].

Зараз постійно актуальною стає орієнтація на розвиток індивідуальних здібностей кожного учня, на виховання інтелігентних, кмітливих особистостей, схильних до самоосвіти. Нацголовним для цього можливо послужить вдала організація процесу вивчення, а саме - співпраця вчителя з учнями немов з рівними партнерами, у першу чергу особистостями, колективом особистостей. Іноді педагог впливає на учня не як на об'єкт - не вирішує замісто учня, котрий згодом тільки повторює рішення, а вони спільно вирішують його, іншими словами педагог тільки допомагає, - досягається продуктивна колаборація [53, с.71].

Тільки в умовах спільної діяльності вчителя та учнів, що має для кожного з них особистісний результат, інакше кажучи в умовах особистісної

взаємодії, поміж ними складаються стосунки партнерства, які проявляються у взаємозв'язку педагога та його учнів.

У формуванні педагогічної майстерності необхідним є врахування основних її елементів. Гуманістичний напрямок це найголовніша ознака майстерності. Гуманістичний напрямок це напрямок на особистість іншої людини, утвердження словом і працею найвищих духовних цінностей, моральних норм поведінки і відносин. Це вияв професійної ідеології вчителя, його ціннісних взаємин до педагогічної дійсності, її мети, змісту, засобів, учасників. Гуманістичний напрямок є виявом здатності спостерігати великі задачі у малих справах [50, с.45].

Фундаментом педагогічної майстерності є компетентність. Сутність професійної компетентності це знання свого предмета, методики викладання, педагогіки а також психології. Найважливішою низкою професійних фахових знань є їх комплексність, яка потребує від педагога майстерності пов'язувати матеріал для успішного розв'язання педагогічних задач, аналізу педагогічних ситуацій, які зумовлюють потребу осмислення психологічної сутності процесів [48].

Іншим елементом у структурі педагогічної майстерності є майстерність до педагогічної діяльності. Вони залежать від особливостей перебігу психічних процесів, що сприяють успішній педагогічній діяльності. Можливо відокремити такі шість найважливіших здібностей:

- комунікативність;
- перцептивний потенціал;
- динамізм особистості;
- емоційна постійність;
- доюре прогнозування;
- творчість.

Ще одним аспектом педагогічної майстерності є педагогічна майстерність як форма організації поведінки вчителя. Педагогічна уміння – це здатність користуватися психофізичним механізмом як інструмент

виховного впливу, це прийоми володіння собою і прийоми впливу на інших тобто використовувати свої вербальні та невербальні засоби [8].

У процесі навчання педагог повинен враховувати 8 емоційних потреб особистості:

- 1) Потреба в приналежності до певної групи;
- 2) Потреба у досягненнях та успіхові;
- 3) Потреба в економічній стабільності;
- 4) Потреба бути вільним від страху;
- 5) Потреба в любові та прихильності;
- 6) Потреба бути вільним від сильного почуття провини;
- 7) Потреба в самоповазі;
- 8) Потреба в розумінні.[9]

Педагогічна вуміння як якісний ознак навчально-виховної діяльності педагога є не що інше, як доведений ним до високого ступеня досконалості навчальна і виховна здатність яка проявляється в особливій досконалості методів і прийомів вживання педагогічної учення на практиці, за допомогою чого забезпечуються високі відомості навчально- виховного процесу.

Хотілося б наголосити, що учитель не лише педагог, це ще й актор, мистець тощо. Жоден урок для нього це видовище, де він і основний герой, і режисер. Від його майстерності знань, новаторства і навичок залежить як пройде урок, як учні засвоять матеріал, з яким бажанням прийдуть на наступний урок [48, с.33].

Педагогічна творчість характеризується внесенням у навчально-виховну дію тих чи інших методичних трансформацій, раціоналізацією прийомів і методів навчання та виховання без будь-якого псування педагогічного процесу.

Вищим рівнем професійної діяльності вчителя є педагогічне новаторство. Воно органічно включає в себе внесення і реалізацію нових, прогресивних ідей і шляхів, принципів і прийомів в процесі навчання і виховання і значно змінює і підвищує їх якість.

Професійно-педагогічна спрямованість є тим фундаментом, на якому будуються основні професійно-вагомні властивості особистості педагога.

Фаховий шлях особистості вчителя включає допитливість до професії вчителя, педагогічне покликання, професійно-педагогічні потреби і схильності. Основою педагогічної спрямованості є зацікавленість до професії вчителя, котрий знаходить своє вираз в позитивному емоційному ставленні до дітей, до батьків, педагогічної діяльності в цілому, у прагненні до оволодіння педагогічними знаннями й уміннями.

Педагогічна відважність на відміну від педагогічного інтересу, котрий може бути і споглядальним, означає схильність, що виростає з усвідомлення здатності до педагогічної справи [38, с.76].

Характер особистості, який характеризують професійно-педагогічним напрямком вчителя, є передумовою і концентрованим виразом його вагомості. Якщо в межах інших професій звично лунають вираз "науковий авторитет", "визнаний знавець у своїй галузі" тощо, то у вчителя можливо реальний авторитет особистості.

Основу пізнавальної скерованості особистості складають духовні необхідності та інтереси. Одним з проявів духовних і культурних потреб особистості є вимога в знаннях. Безперервність педагогічного самоосвіти - необхідна умова професійного становлення та модернізування .

Сьогоднішній викладач мусить добре розбиратися в різних галузях науки, основи якої він викладає, усвідомлювати її можливості для вирішення соціально-економічних, виробничих і культурних завдань. Але цього не достаньо - він мусить бути завжди в курсі нових досліджень, відкриттів і гіпотез, спостерігати близькі й далекі перспективи науки, яку він викладає [10].

Іноземна мова є одним із головних предметів у школі та ВНЗ - це зумовлено соціально-політичною, економічною ситуацією у світі та в Україні, зокрема. Значення англійської мови ставить перед викладачем(вчителем) особливу мету та відповідальність. Дослідження

іноземної мови є достатньо не простим процесом, що потребує здібностей, терпіння як з боку учнів, так з боку і викладача та тривалого проміжку часу.

У вивченні іноземної мови яку вчитель іноземної мови не може не враховувати. Вже на сьогодні глобальною метою оволодіння іноземною мовою вважається возз'єднання до іншої культури та співпраця у діалозі культур. Ця мета досягається за допомогою формування здатності до міжкультурного взаємозв'язку. Конкретно викладання, організоване на основі завдань комунікативного характеру, навчання іншомовної комунікації, застосовуючи всі необхідні для цього завдання та способи, є відмінною рисою уроку іноземної мови [11].

Комунікативне навчання ІМ носить активний та досить різноманітний характер, тому що мовна спорідненість здійснюється за допомогою "мовної діяльності", яка здійснюється для вирішення деяких завдань продуктивної людської діяльності в умовах "соціального взаємодії" тобто взаємозв'язку людей. Партнери по спілкуванню намагаються ухвалити реальні та уявні доручення спільної діяльності за допомогою іноземної мови.

Для того щоб підвищити продуктивність уроку іноземної мови в сучасних умовах є незчисленна кількість можливостей. До них можливо віднести навчання учнів прийомів та способів оволодіння іноземної мови. Розгляд та аналіз будь-якого предмета в цілому а іноземною мовою в більшій мірі, може тільки за обставини активної діяльності кожного учня, залучення їх в мовознавчий процес.

Недостача у школярів необхідності використовувати мовою в комунікативних цілях створює великі труднощі, як для вчителя, так і для них самих. Необхідність може бути виникнутою за умови такої організації навчальної діяльності учнів, яка здатна вселяти реальну мотивацію, що забезпечує не тільки їх працездатність на уроці, але й зберігає свою силу і в позаурочний час. бажання знати предмет, прагнення здобути ним залежать більшою мірою від того, яка технологія навчання використовується, як вчить учитель, і як навчаються у нього школярі [57].

Ретельна підготовка до уроку іноземної мови дає перспектива підвищити його ефективність.

Оволодіння мовою, у першу чергу на уроці. Теперішній урок іноземної мови це складне утворення. Підготовка і проведення його вимагають від вчителя великої затрати творчих сил і новаторства.

Передусім на уроці вирішуються багатопланові завдання. На кожному занятті учні обов'язково повинні здобувати "бонуси" до практичного оволодіння мовою. Вони можуть проявлятися в кращому розумінні мови на слух за результат засвоєння нових слів, нової граматичної форми, структури; у отриманні знань про культуру країни мови, що вивчається в галузі літератури, музики, історії, тобто учні занурюються в національну культуру і менталітет країни мови, що вивчається [43, с.28].

Далі на уроці можуть використовуватися різноманітні форми роботи, такі як групова робота, парна або індивідуальна. Для того щоб привернути всіх і кожного, треба розвивати і поліпшувати накопичувані організаторські здібності для підготовки свого роду сценарію уроку.

По-третє, урок англійської мови мусить бути багатий відповідними засобами навчання.

По-четверте, застосування учителем на уроці компонентів УМК та інших засобів має бути доведено до ступеня вільного маніпулювання ними. Це можливо лише за обстановка коли викладач систематично використовує їх.

По-п'яте, важливим фактором є створення позитивної мотивації до вивчення іноземної мови при глибокому знанні вчителем особистості кожного школяра. Це досягається використанням прийомів, які викликають особисту допитливість в учнів у виконанні завдань. До них відносяться: мовні задачі, проблемні завдання [47].

Таким чином, урок як складне формування грає вирішальну роль в оволодінні учнями іноземною мовою. Година іноземної мови вимагає

насамперед ретельної підготовки. На ньому формуються і розвиваються мовленнєві навички та майстерність [49, с.86].

Мовне навчання - це оволодіння культурою країни мову якої досліджують та вивчають. Дослідження іноземної мови дозволяє учням:

- 1) Ознайомитися з життям іншої культури;
- 2) Усвідомлювати подібність і відхилення інших культур, риси менталітету, стилю буття та системи моральних цінностей інших народів.

Таким чином у науці з'явилася така точка зору, щодо внесення змін у зміст навчання іноземної мови. У центрі іншомовної освіти повинна стати «іншомовна культура» [63, с. 77].

Іноземна мова стає свого роду невід'ємною частиною культури, її носієм та виразником. Іноземна мова, як і всі інші іноземні мови, містить у своїх словах не лише досвід про систему мови, а також і й про порядки використання цієї системи та її елементами, а й фонові знання. Інформацію щодо культури іншого народу можливо зустрінути і в назвах предметів та явищ, в поняттях, які відображають характер суспільного явища.

Основи культури містяться, окрім через те у невербальних засобах спілкування. У зв'язку з цим не тільки перед вчителями англійської мови, а також й перед вчителями інших іноземних мов постає завдання відносно творення вторинної мовної особистості, яка здатна бути ефективною частиною міжкультурної комунікації. Щоб спілкування різних культур відбувалося, треба розгортати та спонукати в учнів готовність використовувати та користуватись цією іноземною мовою як засобом спілкування, та у свою чергу розвивати їх інтелект, творче мислення, а також бажання вчитися [17].

Причини цієї точки зору визначає вимоги, які пред'являються до вчителя іноземної мови як організатора міжкультурного взаємозв'язка на уроці. Дедалі вчитель повинен володіти фаховою компетенцією, показником якої є майстерність вчителя.

Викладач мусить гарно розуміти світ іноземної мови та її культури. Нині включає в себе досвід про зв'язки іноземної мови та особистості, іноземної мови та суспільства, порозуміння іншого народу в міжкультурному просторі.

Методичне мистецтво вчителя раз за разом полягає, в тому щоб втягнути в діалог двох культур елементи індивідуальності школяра. Вчитель мусить залучити до міжкультурного спілкування та шукати взаємозв'язки з усіх сторін життя учня, його навички світосприйняття інтереси (навчальні та не навчальні), схильності і його почуття. Кожна година іноземної мови - це творча дія співдіяння рівних партнерів спілкування. Кожен школяр мусить бути завжди впевненим у тому, що його чують, намагаються слухати, чітко оцінюють те, що він говорить і робить. Точка зору учня, як і точка зору вчителя, взаємно поважається. Школяр має змогу вільно висловити свою думку, а вчитель не повинен нав'язувати йому своєї думки.

Уроки будь-якої мови - це уроки комунікації. Учні застосовують техніку взаємозв'язку та опановують мовознавчі звичаї, обирають стратегію і тактику діалогічного і групового контакту, вчать приймати рішення в різних комунікативні завданнях. Важливо розуміти, що педагог і учень повинні бути рівноправними партнерами, а момент іншомовного контакту, може та повинен доставляти радощі учням, тоді вони відчуватимуть, що грають важливу самостійну роль на уроці [43].

Освоєння нового метода взаємозв'язка, дає можливість учням відкривати для себе різноманітні культурні цінності нової країни, а також отримувати прямий доступ до них. Новий матеріал повинен подаватися немов приклад культури іншого народу. Новизна самого факту культури, повинна бути зразком його подачі, та відповідати усім технологіям роботи над ним, що сприятиме підвищенню пізнавального, розвиваючого і виховного потенціалу уроку іноземної мови [13].

Всі етапи процесу оволодіння іншомовною культурою повинні сприяти задоволенню різноманітних інтересів особистості учнів. Водночас з цим відбуватиметься розвиток мислення та культури розумової праці учнів.

Розвиток мислення повинен здійснюватись постійним ускладненням мовленнєвих завдань різного рівня, які відображатимуть суть процесу спілкування.

Опанування різноманітними культурними цінностями в процесі розгляду іноземної мови вносить не абиякий вклад і в саму культуру розумової праці. В учнів формується здатність використовувати словник, для того, щоб раціонально використовувати завдання.

Одночасне оволодіння іноземною мовою та фактами іншомовної культури відображене своєрідним видом інтелектуальної праці. Така праця упорядкована і наполеглива. Вивчення іноземної мови тісно взаємодіє з різноманітними сферами життя, такими як економічна, політична, соціальна та духовна [64].

Найпоширенішою думкою є така точка зору, що учні краще розуміють уповільнений темп мови. Нажаль ця думка є помилковою. Як наслідок подібний темп, порушує ритміко-інтонаційну виразність фрази, та ускладнює сприймання іншомовного матеріалу.

Темп мови та темперамент вчителя повинні бути відповідні один одному. Темп мови котрий не здається дивним для її носія – вважається нормальним.

За допомогою такого темпу вдасться досягти не тільки сприймання без перекладу, а втім і зберегти певну частку часу. Нормальний темп мовлення сприятиме концентрації уваги школярів і їх дисципліни. Та спонукатиме учнів уважно стежити за вчителем, його вербальними та невербальними діями.

Вчитель повинен сам вміти спілкуватися, його мова повинна бути природною, а не механічною, саме це створюватиме атмосферу справжнього спілкування на уроці [61, с.114]. Викладач не мусить прочитувати свої

репліки за планом уроку. Вчителю належить бути здатним брати до уваги інтереси співрозмовника, бути щирим: бо байдужість вбиває стан спілкування.

У ході взаємозв'язку педагог мусить майстерно користуватися невербальними методами та засобами спілкування, такими як жести і міміку, що зробить його мову більш емоційною. Професійний педагог мусить легко рухатися по класу, стояти близ дошки, перебувати за робочим столом. Від пози співрозмовника в ролі якого буває сам вчитель, багато в чому залежить мовна налаштованість партнера.

Проте, спілкування це двосторонній процес. Якими б методами спілкуванням не володів педагог він не зможе домогтися мовного партнерства, якщо учні не будуть навчені елементарним правилам спілкування [33].

Відомий рідянський вчений-педагог В. Кан-Калик виділяє такі стилі педагогічного взаємозв'язку педагога та учнів, а саме:

- спілкування завдяки захопленістю різного роду діяльності;
- спілкування на дистанції;
- спілкування на основі загравання.
- спілкування на основі дружніх стосунків;
- спілкування на основі залякування;

Конкретно в умовах спільної творчої діяльності поміж вчителем і учнями складаються справжні взаємовідносини. Для вчителя характерні поради, підказки, добрий відгук або схвалення. Живий контакт вчителя з учням є одним із найголовніших фундаментів навчальної діяльності. За допомогою таких відносин школяр не відчуває страху зробити помилку, він відчуває себе впевнено і вільно, а саме через те, мотивація щодо вивчення іноземної мови неабияк зростає.

Вчитель іноземної мови не може обійтись без постійного самовдосконалення в мові. Мається на увазі, що англійська мова постійно видозмінюється. Поліпшення мови і технологій її викладання це гарантія

успішної роботи вчителя. За давніх часів, коли комп'ютер був для багатьох ледве мрією, тепер це реальна допомога і в житті, і в роботі. Об'єм вживання став достатньо широким, від ігор до застосування відеозв'язку з будь-яким кінцем земної кулі за допомогою глобальної мережевої системи Інтернет.

Безумовно комп'ютерні програми мають свої переваги та недоліки до вивчення іноземної мови. Різноманітні комп'ютерні програми дозволяють реалізувати та модернізувати індивідуальний підхід до учнів. Мультимедійні інструменти дозволяють педагогу редагувати навчальні плани, виправляти помилки виходячи з інтересів і можливостей окремих школярів.

Чим більш різноманітніший фундамент навчальних програм, тим сильніше викладач має можливості робити цікаві уроки із застосуванням комп'ютера.

У першу чергу оволодіння мовою здійснюється на уроці. Вже сьогодні урок іноземної мови це цікаве але складне явище. Його підготовка та проведення вимагають від педагога деяких затрат.

Передусім його задачі багатопланові. Кожен урок повинен мати частку практичного володіння. Тому що це гарантія що учень буде розуміти мову на слух за допомогою комп'ютерних технологій [25, С. 4].

На уроці використовуються різні організаційні форми роботи: групові, парні, індивідуальні. Щоб кожен учень зміг працювати, належить розвивати і поліпшувати свої організаторські якості для підготовки свого роду сценарію уроку. Також урок мусить бути з різноманітними засобами навчання.

Одним з найважливіших факторів є створення позитивної мотивації до вивчення іноземної мови при глибокому знанні вчителем особистості кожного школяра. Вчитель повинен використовувати різноманітні прийоми, які викликають зацікавленість учнів коли вони виконують завдання.

Проблема полягає в тому, щоб вміти з навчальних програм вибрати цікаві та найбільш пізнавальні завдання. Іноземна мова стає невід'ємним компонентом нашої культури, тому що містить у своїх словах і граматичних

формах не тільки про досвід країни мова якої вивчається, а й про умови використання елементів цієї системи та фонові знання. Процес вивчення іноземної мови тісно взаємодіє з усіма сферами життєдіяльності суспільства. Інформація про культуру іншого народу можна зустріти і в назвах предметів і явищ традиційного і нового побуту, в поняттях, що відображають явища суспільного характеру. Елементи культури містяться, крім того, у невербальних засобах спілкування. Ця обставина визначає вимоги, які пред'являються до вчителя іноземної мови як організатора міжкультурного контакту на уроці [25, С. 5].

Перш за все, він мусить володати професійною компетенцією, добре розуміти світ іноземної мови та іноземної культури. Цей світ включає в себе знання про зв'язки іноземної мови та особистості, іноземної мови та суспільства, порозуміння іншого народу в міжкультурному діалозі.

3.2. Вдосконалення професійної компетентності вчителя іноземної мови

Всім відомо, що учитель реалізує два основних соціальних завдання це навчання та виховання нового, наступного покоління. Авжеш найголовнішими в його професійній діяльності залишаються ці взаємопов'язані завдання відповідно з вимогами, що ставляться перед школою тією чи іншою історичною епохою, наповнюються конкретним змістом й отримують специфічний напрямок [35, с. 54].

На основі свого досвіду можливо підкреслити, що сучасний вчитель англійської мови має безмежні джерела для того, щоб створити особливий фаховий освітній шлях розвитку та саморозвитку ефективним, а освітня сфера продовж усього життя корисним.

Одночасно не зважаючи на велику чисельність наукових праць, які присвячені професійному розвитку та саморозвитку вчителя та його самоудосконаленню, деякі аспекти проблеми залишаються недостатньо

дослідженими. Безперервний фаховий розвиток, на думку вчених, є комплексом системних заходів, наслідком яких є самоудосконалення професійних компетенцій та опануванням загальними компетенціями, необхідними на кожному етапі професійного розвитку. Неперервний фаховий розвиток який маєтсья на увазі - бути із сучасними трендами і новітніми освітніми практиками. Це основа для продовження професійного поліпшення компетентності педагога, а також це невід'ємна частина розвитку професії взагалі [43].

За визначенням Міжнародної комісії з питань освіти для XXI сторіччя, безперервне навчання має перетворитися в розгляд безперервного розвитку людської особистості, знань, навичок. Подібний вислів такий як «Освіта для всіх і крізь увсе життя» визначила курс теоретичних та методологічних досліджень у вітчизняній та зарубіжній гіпотезі і практиці, та отримала подальше зростання. У рамках зазначеного міжнародного проекту розглянута така задача професійного розвитку кожного педагога [4].

Зараз розповсюджується розуміння безперервного професійного розвитку вчителів, яке використовується замісто поняття «in-service training» та «on the job training», де суб'єктом розвитку є сама людина яка самоудосконалюється. Зазначений вислів дозволив змінити концепцію системи поліпшення кваліфікації педагогічних працівників, основним діями якої стає створення умов для самоудосконалення. Тому що самоудосоналення є особистісним потенціалом результативності педагога, вчителя, керівника, вихователя, освітньої організації [23].

На сьогоднішній день активне та енергійне суспільство потребує підготовки фахівця, здатного швидко змінюватися та підлаштовуватися до складних умов соціальної і професійної діяльності, самостійно й відповідально приймати рішення, зорієнтованого на успіх та постійне самовдосконалення. Компетентність також є однією із невіддільних показників професійної зрілості людини і тією характеристикою, яка засвідчує його внутрішню готовність до якісних змін та перетворень.

Найголовнішою з цих перетворень є навчання або інакше кажучи освіта для людини [28].

Таким чином однією з можливостей, яка повинна бути організована з метою безперервного професійного розвитку вчителя, є надання широкого спектру освітніх ресурсів, які дозволяють сформувати індивідуальну програму професійного підвищення освіти, через досвіду професійної діяльності. Одним із таких напрямків є реорганізація національної системи освіти є поновлення вчительського корпусу, безупинне фахове зростання учителів, розширення професійних компетентностей і підвищення їхньої кваліфікації через формальну, неформальну та інформальну додаткову освіту для професійного та особистісного саморозвитку педагогічних працівників [3, с.8].

Зараз вчені дають таке роз'яснення, ніби-то професійний розвиток як деяка сукупність освіти, яка діє протягом усієї трудової діяльності; при тому, вони затверджують, що офіційна освіта є структурованою системою, яка реалізовує освітню справу в освітніх організаціях, а неформальна або неофіційна освіта це організоване поза межами закладів навчання, в процесі якого здобувається досвід, формуються навички [39].

Таким чином, розглядаючи це поняття ми приходимо до висновку про те, що процес професійного становлення та розвитку вчителів має набути ознак безперервності, наступності на різних його етапах.

Фаховий зріст учителя або викладача англійської мови ґрунтується на аксіології іншомовної освіти, сутність якої об'єднує всі види діяльності: навчальну, методичну, науково-дослідну, організаційну та міжнародну і становить низку основоположних тенденцій професійного поліпшення вчителя іноземної мови. Цивільно-правова точка зору педагога в процесі формування міжкультурної компетенції учнів сприяє духовноморальному вихованню учнів. Вона заснована на сприйнятті іноземної мови та культури як природної частини буття сучасної людини і є важливим компонентом його професійної діяльності [39, с. 81-82]. Формально іншомовне навчання в

новому контексті постає одним із ключових чинників, що формують розуміння громадянина і патріота. Педагог іноземної мови мусить одержувати або вдосконалювати такий навчально-методичний матеріал, котрий розвиває майстерність і готовність учнів рівноправно взаємодіяти з представниками інших лінгвоетнокультур, примножуючи свій державний потенціал в умовах інтернаціоналізації та глобалізації. Побудова інноваційних моделей і програм підвищення кваліфікації, що відповідають цілісним вимогам до системи підвищення кваліфікації всіх рівнів педагогічних працівників, у тому числі вчителів англійської мови, представлена такими заходами:

- наявність вимог в сфері освіти під час навчання іноземних мов у різноманітних типах освітніх закладів;

- впровадження інтерактивних технологій у викладанні іноземних мов;

- впровадження роботи з електронними освітніми ресурсами;

- умова щодо навчання іноземним мовам дітей дошкільного віку.

Потенціал сучасних технологій, що впроваджує різні підходи та методи іншомовної освіти, включає в себе такі аспекти:

- застосуванням електронного навчання (з використанням відео-матеріалу та інших ресурсів);

- застосування очно-заочної форми навчання та впровадження накопичувальної систем проходження курсів підвищення кваліфікації;

- здійснення технології змішаного навчання та в систему підвищення кваліфікації також;

- використання та удосконалення мережевої форми реалізації освітніх програм.

Проведення різних наукових заходів, у тому числі й міжнародних, допомагає популяризації та обміну методичними розробками педагогів та вчителів які є учасниками таких заходів. Залучення молодих спеціалістів до публікації різного роду, стає певним фактором їхнього професійного вдосконалення, створення умов для мотивації, самоосвіти, формування,

розвитку та забезпечення діяльності вчителів та викладачів іноземних мов із метою вдосконалення та формування фахівців іншомовної освіти [36, с. 167].

Підходи до навчання, які неодноразово розглядалися, відповідно до концепції організації професійного розвитку учителів англійської мови, на нашу думку, є спробою відповісти на виклики сучасності в потребі педагога-професіонала як головної рушійної сили в суспільстві. Також ми бачимо позитив в оптимальному поєднанні всіх зазначених підходів, які значною мірою доповнюють один одного.

Згідно з Національною стратегією розвитку освіти метою вищої педагогічної освіти в Україні є «підготовка та виховання педагогічних кадрів, здатних працювати на засадах інноваційних підходів до організації навчально-виховного процесу, дитиноцентризму, власного творчого безперервного професійного зростання» [25].

Вже зараз перед сучасними школами стоїть задача забезпечити гнучке навчання та виховання, в дітях основним життєвим компетентностям, необхідним для ефективного життя в багатомовному, полікультурному, інформаційно розвиненому суспільстві нового покоління. Молодий спеціаліст мусить бути здатним розгортати креативні здібності учнів та навчати їх головній здібності, а саме здатності та таланту навчатися самостійно, а також володіти зовсім іншими відами традиційних методик організації навчально-виховного процесу. А оскільки виключно учитель нового століття може підготувати учня нового покоління, котрому необхідно створювати та редагувати систему професійної підготовки майбутніх учителів, які в процесі навчання повинні оволодіти професійною компетентністю.

Роль професійної компетентності майбутнього вчителя в освіті обґрунтовувався багатьма українськими дослідниками. За визначенням Г. Рурик, професійна компетентність учителя – це формування на теоретичних та практичних знань, умінь та особистісних якостей і досвіду, які зумовлюють готовність учителя до виконання педагогічної діяльності та забезпечують височенний рівень її самоорганізації [2, с. 348]. М. Тадеєва вважає, що

професійна компетентність майбутнього вчителя ІМ включає в себе , перш за все, врахування культурного аспекту, лінгвістичної підготовки, загальної методологічної та методичної підготовки, мистецтво використувати сучасні технології навчання, а також пов'язувати самонавчання і самоосвіту в удосконаленні мовної та мовленнєвої компетенції [45].

На думку Ю. Задунайської, компетентність як частина підготовки майбутні вчителів ІМ початкової освіти полягає у сформованості фахових теоретичних і практичних навичок і вмінь, мотивів діяльності, особистісних якостей, наявності досвіду професійної діяльності, умінні творчо розглядати в розвитку творчого потенціалу, ціннісних орієнтацій, які дозволяють самостійно ефективно реалізовувати наміри педагогічного процесу [4, с.99].

Отже, творення професійної компетентності майбутнього вчителя ІМ початкової та середньої освіти представляє собою суцільний розгляд успішна реалізація якого потребує реорганізаційний змісту освіти, котрий забезпечить височенний ступінь мовної підготовки, стійкі, інтегровані, системний досвід з методики вивчення ІМ, педагогіки та психології, талант користуватися теоретичними знаннями в практичній діяльності, здібність користуватися сучасними технологіями навчання, через те що числіні інформаційно-комунікативні технології (ІКТ), а так само й особистісний розвиток майбутнього вчителя, котрий прагне до самоосвіти та самовдосконалення. Інноваційне оновлення змісту освіти передбачає зміщення акценту з теоретичної на практичну підготовку та формування компетентностей учителя ІМ. Змістові модулі програми підготовки вчителя повинні прогнозувати творення предметних і життєвих компетентностей у самих студентів, які вони зможуть передати своїм учням, коли прийдуть до школи. Це, персональна здібність критично думати спілкуватися англійською мовою і майстерність вчитися [21].

Сучасна парадигма шкільної іншомовної освіти орієнтована на таку організацію навчання, яка забезпечує комунікативно-діяльнісний образ процесу оволодіння іноземною мовою в інтеграції з міжкультурним

спрямуванням його змісту. Початковий етапу вивчені ІМ дозволяє організувати основи комунікативної компетенції, необхідні і достатні для їх подальшого розвитку й удосконалення в процесі обмірковування даного предмета [8 с. 78]. Оновлення змісту освіти відповідним чином до сучасних потреб особи і суспільства вимагає зміщення акценту від парадигми «я знаю» до парадигми «я вмію». З цією метою устрій підготовки, на нашу думку, повинна відповідати таким основним потребам, гарантування яких сприятиме формуванню у студентів, майбутніх учителів іноземної мови початкової освіти готовності до якісного виконання ними професійних обов'язків: гарантування високого рівня викладання ІМ; дослідження сучасних методик навчання ІМ; покращення матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, а саме створення умов для використання у навчальному процесі; гарантування доступу до сучасних навчально-методичних комплектів з ІМ для початкової освіти рекомендованих МОНУ країни; посилення співпраці між вузом і базовими школами педагогічної практики; підвищення рівня та збільшення терміну педагогічної практики з ІМ в початковій школі.

Аналіз університетських програм підготовки бакалавра з правом викладання англійської мови, зроблений спільно Британською Радою в Україні та МОН України в ході проекту «Шкільний вчитель нового покоління», показав, що тільки 4 відсотки із загальної кількості годин відводиться на вивчення методики навчання ІМ. Така ситуація негативно позначається на якості методичної підготовки студентів [3]. Зміни в навчальних програмах вимагають внесення корективу систему оцінювання рівня підготовки майбутніх фахівців. Таким змінам могло б стати встановлення та впровадження МОН України стандартів володіння методикою навчання та знання іноземної мови, яким повинні відповідати майбутні вчителі на кінець четвертого року навчання [52].

Формування професійної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови, здатних до роботи в умовах полікультурного простору, до становлення

полікультурності світоглядної позиції учнів зумовлює пошук шляхів вирішення проблеми підготовки якісно нового складу педагогічних кадрів на засадах культури логічного, полікультурного підходів до освіти. Можливими шляхами такого оновлення можуть стати:

- 1) оновлення змісту освітніх стратегій в системі вищої освіти;
- 2) наявність моделі розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови з урахуванням полікультурного компоненту;
- 3) культурологічна та полікультурна підготовка викладачів вищих навчальних закладів до роботи з майбутніми вчителями іноземної мови;
- 4) кореляція навчальних програм вищих навчальних закладів в контексті набуття полікультурності, майбутньої професійної діяльності студентів спеціальності іноземної мови в полікультурному просторі;
- 5) активізація пізнавальнопошукової діяльності майбутніх учителів шляхом освоєння новітніх педагогічних технологій навчання.

Отже, пріоритетами у процесі професійного становлення майбутніх вчителів іноземної мови мають стати не лише спрямованість на конкретнопредметну та методичну підготовку, що, безперечно, є напроцуд важливою в професійній діяльності вчителя, але й особистісні світоглядні орієнтири, суб'єктивні якості: толерантність, діалогічність, демократичність, широка культурологічна освіченість майбутнього вчителя іноземної мови, що в результаті є запорукою продуктивної роботи в умовах полікультурного середовища [39].

Важким компонентом формування професійної компетентності сучасного вчителя іноземних мов є самонавчання або самовивчення іноземної мови. Звісно, в рамках кредитно-модульної системи оцінювання знань, вмінь і навичок студента значна кількість годин з кожної навчальної дисципліни відводиться на самостійну роботу. Підготовка фахівців, що володіють компетенцією самонавчання, стало одним із першочергових завдань педагогічних вузів. Дієвим засобом контролю й оцінювання

результатів самостійного вивчення іноземної мови в країнах Європи вважається європейський мовний портфель [39, с. 46-57].

Під професійною компетентністю педагога необхідно розуміти інтегроване професійно-особистісне утворення, в якому внутрішні ресурси людини, її особисті якості й здібності розглядаються як джерело та критерії ефективної предметної діяльності в системі освіти. Ця інтегративна властивість особистості повинна мати комплекс професійно значущих для педагога якостей, високий рівень науковотеоретичної, практичної підготовки до творчої педагогічної діяльності й ефективної взаємодії зі студентами; впровадження сучасних технологій для досягнення високих результатів. Електронний портфоліо студента складається з семи частин: вступу, стрічки новин, портрета, паспорта, рівня сформованості професійної компетенції, професійної біографії, досьє, перспективного профілю, професійного саморозвитку і кар'єрного зростання. Електронний професійний портфоліо розміщений на сервері навчального закладу, доступний з будь-якого комп'ютера з виходом в Інтернет, що дає можливість застосовувати дистанційну форму роботи студента з викладачем

Використовуючи позитивний досвід європейських колег доцільно розробити електронний професійний портфоліо майбутнього педагога з урахуванням вимог до професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. Даний портфоліо може містити розділи, які відображатимуть професійні компетенції, якими студенту необхідно оволодіти в процесі засвоєння програми вищої професійної освіти. Електронний професійний портфоліо майбутнього вчителя вважається ефективним інструментом самоосвіти, самоконтролю й самооцінювання студента та його безперервного професійного особистісного розвитку.

Висноки до розділу 3

Успішність роботи вчителя іноземної мови залежить від комплексу і взаємодії всіх компетенцій (комунікативної, дослідницької, творчої, рефлексивної), які утворюють професійну компетентність, формуванню якої в даний час приділяється особлива увага.

Таким чином розгляд творення кумунікативно-методичної професійної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови буде відбуватися успішно та майстерно при дотриманні наступних педагогічних умов: Формування у майбутніх учителів іноземної мови певних компетенцій (комунікативної, дослідницької, творчої (креативної), рефлексивної) та особистісних (доброзичливості, емпатії, толерантності, комунікабельності, рефлексії) і фахово значущих (володіння нормами літературної іноземної мови, культура іноземної мови, знання іншомовного мовного етикету, володіння іншомовними комунікативними шаблонами) комунікативних якостей. Навчання іноземних мов на основі комунікативних вправ за всіма видами мовленнєвої діяльності, що сприяють формуванню професійної компетентності студентів – майбутніх учителів іноземної мови. Впровадження компетентнісного підходу до навчання іноземних мов учнів старших класів ЗОШ.

Фахова компетентність забезпечує майстерність і готовність до вирішення педагогічних завдань, які виникають згідно з навчально-мовними і природними ситуаціями контакту з учнями. Розвиток особистості педагога нерозривно пов'язано з його прагненням до самостійного поповнення своїх знань, підвищення професійної компетентності. Ступінь кваліфікації та педагогічної майстерності у кожного педагога свій, через те кожен на свій розсуд обирає форму методичної роботи, прийом поліпшення педагогічної техніки і технології, при цьому використовувались інтерактивні форми роботи з педагогами, що значно підвищило їх зацікавленість.

Таким чином, підвищення рівня сформованості професійної компетентності, а саме її складових: комунікативної, дослідницької, творчої, рефлексивної компетенцій вчителя іноземної мови, відбуватиметься

майстерно за умови впровадження у роботу зі студентами особистісно орієнтованого курсу «Методика викладання іноземної мови у старшій школі», що включає в себе сукупність педагогічних особистісно орієнтованих ситуацій і професійно-спрямованих вправ.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Таким чином ми дійшли до наступних висновків, що компетенція – це комплекс здобутих людиною знань та умінь у певній галузі, а компетентність – це вміння втілювати в життя цей досвід. Інакше кажучи навички та майстерність в конкретній професійній діяльності.

Ми з'ясували що не існує одного узгодженого стосовно дефініції та переліку ключових компетентностей. Тому що компетентності - це у першу чергу замовлення суспільства на підготовку його громадян, аналогічний список безліч в чому визначається узгодженою позицією соціуму в певній країні чи то регіоні.

Професійна компетентність учителя – це інтегральне творення особистості, яке включає сполучення соціальних, полікультурних, аутопсихологічних, когнітивно-технологічних та персональних компонентів, необхідних для того, щоб успішно здійснити педагогічну діяльність з урахуванням специфіки предмета, що викладається. Характерна особливість компетентності вчителя іноземних мов полягає в наявності сформованої іншомовної комунікативної компетенції.

Компетентність педагога іноземної мови має специфічні риси. Така роль зумовлена у першу чергу високим покликанням бути координатором розвитку учнів узагалі та змістом предмета, що викладається.

Процес оволодіння іноземною мовою передбачає не тільки досвід у мовних, мовленнєвих механізмах, а й досвід культурних особливостей країни, мова якої вивчається, поглиблення знань про культуру власного народу крізь осмислення чужої.

Професійна компетентність вчителя іноземних мов синтезує в собі, передусім загальні потреби до педагога як до особистості, по-друге, ознаки його професійно-педагогічної діяльності, по-третє, певний вияв цих властивостей, вимог, якостей, притаманних особистості, в діяльності окремого педагога.

Професійно компетентний спеціаліст може бути підготовлений за час навчання в педагогічному вищому закладі освіти, в нього мають бути сформовані всі необхідні для майбутнього вчителя компоненти професійної компетентності, які дозволять йому майстерно виконувати педагогічну діяльність. Слід зазначити, що завершення формування спеціаліста це наслідок формування його особистості на етапі становлення, виявлення його позиції, спільний підсумок формування особистості на етапі професійного становлення. Майбутні перспективи подальших пошуків бачимо у дослідженні міжнародного досвіду організації професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байбара Т. Компетентнісний підхід у початковій освіті. *Початкова школа*. 2010. № 8. С. 46–50.
2. Басай Н. П. Особливості формування соціокультурної компетентності учнів початкової школи у процесі навчання іноземних мов. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород, 2017. С. 20-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2017_2_5.
3. Басіна А.В. Методика викладання іноземної мови в початковій. *Шкільний світ*. 2007. 128 с.
4. Вознюк О. В. Інтегративний підхід до професійного розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін. *Науковий часопис НПУ імені М. Драгоманова*. 2010. С. 17–20. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/8418/1/>.
5. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам: Пособие для учителя. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: АРКТИ, 2003. 192 с.
6. Глузман О. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. Київ: №1. С. 3-14.
7. Головань М. С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять / М. С. Головань. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2011. № 8. С. 224–233.
8. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Вид. 2-е, доп. і випр. Рівне: Волинські береги, 2011. 552 с.
9. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці //Шлях освіти, 2004. №3. С. 78-94.
10. Естетичні та етичні основи розвитку педагогічної майстерності викладачів вищих педагогічних навчальних закладів / упоряд. Л. Н. Штома ; наук. Консультант і авт. вступ. ст. О. М. Отич ; наук. ред. І.

- А. Зязюн ; бібліогр. ред. Л. Н. Штома. Кіровоград : «Імекс-ЛТД», 2013. 150 с.
11. Жирун О. А. Педагогічна комунікація в аспекті професійної ідентичності. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Філософія. Психологія. Педагогіка. 2010. № 1. С. 100–104.
 12. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики: *Науково-методичний посібник*/ упоряд І.Г. Єрмакова. Запоріжжя, 2005. 640 с.
 13. Задунайська Ю.М. Формування професійної компетентності вчителя іноземної мови початкової школи. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2015. С. 105–110.
 14. Зеер Э.Ф. Психология профессий: Учебное пособие / Э.Ф.Зеер. Екатеринбург: Учебное пособие. Москва: Академия, 2001. 303 с.
 15. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. Москва: Просвещение, 1991. 220 с.
 16. Зязюн І. А. Особистісно-авторське відтворення вчителем досвіду педагогічної майстерності і його діагностика. *Професійно-технічна освіта*. 2007. № 1. С. 9-10.
 17. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упоряд. О. О. Любар; за ред. В. Г. Кременя. Київ: Знання, 2003. – 766 с.
 18. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи: технологічна складова. Донецьк: ЮгоВосток, 2009. 375 с.
 19. Когут І. В. Формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя: навч. *посібник*. Полтава, 2015. 250 с.
 20. Козловський І.М., Пайкуш М.А. формування професійної майстерності майбутнього вчителя як єдність інтегративного та диференційованого підходів в умовах ступеневої освіти. Житомир, 2003. 130с.
 21. Крамаренко А. Компетентнісний підхід до проблеми формування соціоприродних цінностей майбутніх фахівців початкової освіти. Імідж сучасного педагога, 2012. № 6.

22. Кремень В. Г. Час вимагає учителя з новими якостями. // Освіта, 2006. К. Хмельницький, 2008. С.8-16.
23. Кузьміна, Н. В. Професіоналізм особистості вчителя та майстерність виробничого навчання. Москва: Вища школа. 1990. 198 с.
24. Леонтієва В. Шляхи формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя іноземної мови. *Витоки педагогічної майстерності*. 2015. № 15. С. 169-174.
25. Ліскович О.В. Формування ключових і предметних компетентностей учнів основної школи: ОППО, 2012. 152 с.
26. Лозова В. І. Формування педагогічної компетентності викладачів вищих навчальних закладів освіти. Харків: ОВС, 2002. 164 с.
27. Локшина О. І. Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року / О. Локшина. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 3. С. 21–30. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2019_3_5.
28. Локшина О. І. Становлення компетентнісної ідеї в європейській освіті. Київ: *Педагогічна думка*, 2009. С. 21–30. 40.
29. Лукьянова М. Психолого-педагогическая компетентность учителя. // Педагогика, 2001. № 10.
30. Мазур І. Самовдосконалення інноваційного стилю педагогічної діяльності майбутнього вчителя початкових класів. *Імідж сучасного педагога*, 2012. № 6.
31. Маркова, А. К. Психологічний аналіз професійної компетентності вчителя. 1990. № 8.7.
32. Мартиненко С.М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика. Київ: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2008. 434 с.
33. Методика навчання іноземних мов у початковій школі: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2015. 356 с.

34. Методическое мастерство учителя: учебное пособие / Под ред. Е.И. Пассова, Е.С. Кузнецовой. Воронеж: НОУ «Интерлингва», 2002. № 18.
35. Митник О. Розвиток професійної компетентності сучасного вчителя: реалії і перспективи / О. Митник. Початкова школа, 2009. № 11. С. 35–37.
36. Модернізація системи вищої освіти: соціальна цінність і вартість для України: монографія / Михальченко М. І., Андрущенко В. П., Бульвінська О. І., Лукашевич М. П., Нельга Т. О., Рябченко В. І., амчук З. Ф. / АПН України; *Інститут вищої освіти*. Київ: Педагогічна думка, 2007. 224 с.
37. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки матеріали III Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. Київ, 2011. 317–376 с.
38. Ненько Ю. П. Професійний розвиток учителя англійської мови: деякі практичні аспекти. *Гірська школа українських Карпат*. 2018. № 19. С. 83–86. [doi: 10.15330/msuc.2018.19.144-147](https://doi.org/10.15330/msuc.2018.19.144-147).
39. Обучение говорению на иностранном языке: учебное пособие / Под ред. Е.И. Пассова, Е.С. Кузнецовой. Воронеж: НОУ «Интерлингва», 2002. (Серия «Методика обучения иностранным языкам, № 11»). Составители: Е.И. Пассов, Е.В. Голдина, Н.Е. Кузовлева.
40. Падалка О. Неперервна педагогічна освіта у контексті навчання впродовж життя / В. Аніщенко, О. Падалка // *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: Зб. наук. праць*. Київ, 2010. С. 203–209.
41. Паршикова О. Застосування комунікативно-ігрових прийомів у формуванні міжкультурної комунікативної компетентності молодших школярів [Електронний ресурс] / О. Паршикова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. Тернопіль, 2017. С. 33–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2017_4_7
42. Педагогічна майстерність / За ред. І. А. Зязюна, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос. Київ: Вища шк., 2004. 422с.

43. Педагогічна майстерність / І. А. Зязюн, Л. В. Карамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. За ред. І. А. Зязюна. Київ: Вища школа, 1997. 349 с
44. Педагогічна майстерність викладача: навчальний посібник /Л.Г. Кайдалова, Н.Б.Щокіна, Т.Ю.Вахрушева. Харків: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
45. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. А. Зязюна, Л. В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; Київ, 2008. 376 с.
46. Петров О. Лінгвосоціокультурна компетентність майбутніх вчителів іноземних мов як педагогічне поняття.. 2011. № 6. С. 52–54.
47. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. Пометун // Рідна школа. 2005. № 1. С. 65- 69.
48. Рахмана І. М. Формування соціокультурної компетенції / І. М. Рахмана // Англійська мова в початковій школі. 2008. № 4. С. 28-30.
49. Редько В. Дидактична сутність освітнього іншомовного комунікативного середовища як засобу компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 4. С. 109–117. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-4-109-117>.
50. Рурік Г.Л. Комунікативна компетентність як складова професійної майстерності учителя та засіб побудови гуманних взаємин між учасниками навчально-виховного процесу. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищого навчального закладу: наук. пос. Київ : *Видавничий Дім «Слово»*, 2011. С. 344 – 380.
51. Савченко О. Якість початкової освіти: сутність і чинники впливу/Савченко О. // *Початкова школа*, 2009. № 8. С. 1–6.
52. Сергієнко Н. Ф. Професійна компетентність сучасного вчителя Теорія та методика управління освітою, 2010. С.56-88.
53. Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови та літератури. Глухів, 2002. С. 28–29.
54. Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ: Наукова думка, 2000. 680 с.

55. Соколова І. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя іноземних мов: Генеза соціокультурних та освітніх парадигм. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка: зб. наук. пр. Київ: КМПУ ім. Б. Д.Грінченка, 2007. № 7. С. 163–170.
56. Тадєєва М. І. Формування педагогічної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов: європейський вимір. Інформаційні технології засоби навчання. 2009. №5 (13). URL: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.
57. Тамбовкіна Т. Ю. Самонавчання іноземних мов: концепція навчального курсу. Іноземні мови в школі. Київ: Академія, 2010. № 8. С. 77–84.
58. Татохов Б., Богатых Н. Поликультурная компетентность – фактор развития толерантности студентов. Высшее образование. 2010. № 3. С. 24–26.
59. Технологія професійно-спрямованого навчання в підготовці вчителя іноземних мов. Іноземні мови в школі. 2012. № 7. С. 78–82.
60. Тюрікова О. Підвищення професійної компетентності педагогів в умовах інноваційної діяльності методичних служб. // Методист, 2012. № 7.
61. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищого навчального закладу: науковий посібник / Підзаг. ред.. проф. С.І. Якименко. Київ: Слово, 2011. 464 с.
62. Юрійчук Н. Д. Професійна підготовка майбутніх учителів-філологів у контексті компетентнісного підходу. Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький. 2014. Вип. 17. С. 215–225.
63. Юрійчук Н. Д. Формування методичної компетентності майбутніх учителів-філологів. Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький. 2019. Вип. 30. С. 153–159.
64. Besnier, N. Language on the edge of the global: Communicative competence, agency, and the complexity of the local. Language & Communication, 2013. 463-471.

65. Bodyk O, Ostriakova T. Techniques that Spark Communication in Foreign Language Classroom: Tips for Future English Teachers. XIV International Scientific-Practical Conference : Proceedings of the scholarly abstracts (Hamburg, Germany, 24 July 2021). Hamburg, Germany : EASR, SciPub.de,2021.Pp.24-25.URL:
<https://ojs.scipub.de/index.php/EASR/issue/view/5/17>
66. Hymes D. On Communicative competence / Sociolinguistics by J. B. Pride, J. Holmes. – Harmondsworth : Penguin, 1972.
67. Jack C. Richards. Competence and Performance in Language Teaching. Cambridge University Press, 2011. 32p.
68. Kuzmina, N. V. Professionalism of the personality of the teacher and the skill of industrial training. Kuzmina. M.: High school. 1990. 198 p.
69. Markova, A. K. Psychological analysis of the teacher's professional competence. 1990. № 8.7.
70. Zeer, E.F. Psychology of professions. Yekaterinburg: 1999. 259 p.
Kodzhaspirova, G. M. Pedagogical dictionary / G. M. Kodzhaspirova. Academy: 2001. 672 p.